

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Stadier paa Livets Vei

Citation: Kierkegaard, Søren: "Stadier paa Livets Vei", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 6*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1999 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-slv-txt-shoot-id0e8a4714-962b-44ae-bbca-9bfb01ccd8ee.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 6

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

»In vino veritas«

En Erindring

efterfortalt

af

WILLIAM AFHAM

Solche Werke sind Spiegel; wenn ein Affe hinein guckt, kann kein Apostel heraus sehen.

Lichtenberg

Forerindring

Hvilken skjøn Syssel at tilberede sig en Hemmelighed, hvor forførerisk at nyde den, og dog hvor betænkeligt stundom at have nydt den, hvor let, at den ikke bekommer Een vel! Dersom nemlig Nogen troer, at en Hemmelighed er uden videre transportabel, at den kan tilhøre en Ihænde-haver, da feiler han, thi det gjælder her: fra den Spisende kommer Spisen; men dersom Nogen troer, at man ved Nydelsen kun paadrager sig den Vanskelighed ikke at forraade den, da feiler han ogsaa, thi man forskylder jo tillige det Ansvar ikke at glemme den. Dog er det end modbydeligere at erindre halvt og forvandle sin Sjel til et Transit-Oplag for havareret Gods. I Forhold til Andre være da Glemsel det Silkegardin, der drages for, Erindringen den vestalske Jomfru, som gaaer ind bag Gardinet; bag Gardinet er Glemselen atter, hvis det ikke er en ret Erindring, thi da er Glemselen udelukket.

Erindringen maa ikke blot være nøiagtig, den maa ogsaa være lykkelig; Erindringens Afpropning maa have gjemt det Oplevedes Duft inden den forsegles. Som Druen ikke lader sig perse til enhver Tid, som Veierliget i Persningens Tid har stor Indflydelse paa Vinen, saaledes lader det Oplevede sig heller ei erindre eller inderindres til enhver Tid, eller under enhver Omgivelse.

At erindre er ingenlunde identisk med at huske. Man kan saaledes godt huske en Begivenhed til Punkt og Prikke uden derfor at erindre den. Hukommelsen er kun en forsvindende Betingelse. Ved Hukommelsen stiller det Oplevede sig frem for at modtage Erindringens Indvielse. Forskjellen skjønnes allerede i Menneskealdernes Forskjellighed. Oldingen taber Hukommelsen, der overhovedet er den Evne, som tabes først. Dog har Oldingen noget Digterisk, han er i Folkeforestillingen prophetisk, gudbeaandet. Men Erindringen er jo ogsaa hans bedste Kraft, hans Trøst, der trøster ham med det poetiske Fjernsyn. Barndommen har omvendt i høi Grad Hukommelse og Nemme, slet ikke Erindring. Istedendfor at sige: Alderdommen glemmer ikke hvad Ungdommen nemmer, kunde man maaskee sige: hvad Barnet husker, erindrer Oldingen. Oldingens Brille slibes til at see nærvæd med. Naar Ungdommen bruger Brillen er Glasset til at see paa Afstand, thi den mangler Erindringens Kraft, hvilken er: at fjerne, at bringe paa Afstand. Imidlertid er Alderdommens lykkelige Erindring ligesom Barnets lykkelige Nemme Naturens Naadegave, der med Forkjærlighed omfatter de tvende mest hjælpeløse og dog i en vis Forstand lykkeligste Afsnit af Livet. Men derfor er ogsaa Erindringen saavel som Hukommelsen stundom kun Ihænde-haver af Tilfældigheder.

Skjøndt Forskjellen mellem Hukommelse og Erindring er stor, forvexles de ofte. I Menneskelivet giver denne Forvexling Leilighed til at studere Individets Dybde. Erindringen er nemlig Idealiteten, men som saadan ganske anderledes anstrængende og ansvarlig end den ligegyldige Hukommelse. Erindringen vil hævde et Menneske den evige Continuitet i Livet og sikkre ham, at hans jordiske Tilværelse bliver uno tenore, eet Aandedrag, og udsigeligt i Eet. Derfor frabeder den sig, at Tungen skal nødsages til atter og atter at slaae Sladder for at eftergjøre Livs-Indholdets Sladder. Dette er Betingelsen for Menneskets Udødelighed, at Livet er uno tenore. Besynderligt nok er, saavidt jeg veed, Jacobi den Eneste, hos hvem man finder Yttringer om det Forfærdelige i at tænke sig selv udødelig. Det var ham stundom, som skulde Udødelighedens Tanke, hvis han fastholdt den lidt længer i det enkelte Øieblik, forvirre ham Forstanden. Er Grunden den, at Jacobi var nervesvag? En stærk Mand, der har faaet haard Hud i Haanden alene ved at slaae i Prædikestolen eller Kathedret, hver Gang han beviste Udødeligheden, føler ingen saadan Forfærdelse, og dog forstaaer han sig jo paa Udødeligheden, thi at have haard Hud betyder paa Latin at forstaae sig paa Noget tilgavns. Saasnart man imidlertid forvexler Hukommelse og Erindring, bliver Tanken ikke saa forfærdelig. For det Første fordi man er modig, mandhaftig og robust, og for det Andet fordi man slet ikke tænker Tanken. Der er saa vist mangan Mand, som har skrevet Erindringer af sit Liv, hvori der ikke var Spor af Erindring, og dog vare jo Erindringerne hans Udbytte for Evigheden. I Erindringen trækker Mennesket paa det Evige. Det Evige er humant nok til at honorere enhver Fordring og ansee Enhver for vederhæftig. Men det Evige kan ikke for, at et Menneske gjør sig selv til Nar – og husker istedenfor at erindre og som en Følge

deraf glemmer istedenfor at erindre, thi hvad der huskes det glemmes ogsaa. Men Hukommelsen gjør igjen Livet ugeneret. Ugeneret gjennemgaaer man de latterligste Metamorphoser; selv i fremrykkede Aar leger man endnu Blindbuk, spiller endnu i Livets Lotteri og kan endnu blive til hvad det skal være, uagtet man har været utrolig mange Ting. Derpaa dør man – og saa bliver man udødelig. Og skulde man dog ikke ogsaa netop ved at have levet saaledes have sikkert sig rigelig Nok at erindre en heel Evighed? Ja, hvis Erindringens Hovedbog ikke var andet end en Kladder, hvori man smører det Første det Bedste ind. Men Erindringens Bogholderi er besynderligt. Man kunde sætte nogle saadanne Stykker frem til Opgave – dog ikke i Selskabsregning. En Mand taler Dag ud og Dag ind paa Generalforsamlinger og bestandigt om hvad Tiden fordrer, dog ikke catonisk-kjedsommelig ved Gjentagelsen, men bestandig interessant og pikant følger han med Øieblikket og siger aldrig det Samme, item i Selskab kræver han sig og udmaaler sit Veltalenheds Forraad snart med Stryg- snart med Top-Maal, bestandigt hilset med Haandklap, eengang om Ugen idetmindste er der Noget at læse om ham i Bladet, endog om Natten gavner han, sin Kone nemlig, ved selv i Søvn at tale om Tidens Fordring som om han var paa Generalforsamling; en anden Mand tier før han taler, og bringer det saa vidt, at han slet ikke kommer til at tale: de leve lige længe, her spørges om Facit: hvo har mest at erindre? En Mand forfølger een Tanke, een eneste, alene beskæftiget med den; en anden er Forfatter i syv Videnskaber og »afbrydes i sin betydningsfulde Virksomhed (det er en Journalist, som taler) just som han vilde omskabe Veterinair-Videnskaben«: de leve lige længe, her spørges om Facit: hvo har mest at erindre?

Egentlig kan man kun erindre det Væsentlige, thi Oldingens Erindren er, som sagt, underlagt Tilfældighed; om Analogierne til hans Erindren gjelder det Samme. Det Væsentlige betinges ikke blot ved sig selv, men ogsaa ved sit Forhold til den Paagjeldende. Den, der har brudt med Ideen, kan ikke handle væsentlig, kan intet Væsentligt foretage sig; det skulde da være at angre, der er den eneste ny Idealitet. Alt, hvad han ellers gjør, er uvæsentligt, trods de ydre Kjendetegn. At tage sig en Kone er jo noget Væsentligt; men Den, som engang har jadsket i Elskov, han kan gjerne slaae sig for Panden og for Hjertet og paa R- af lutter Alvor og Høitidelighed; det bliver dog Fjas. Om hans Ægteskab angik et heelt Folk, og der blev ringet med Klokkerne, og Paven holdt Vielsen, det er dog ikke for ham noget Væsentligt, men væsentligen Fjas. Den ydre Larmen gjør slet Intet fra eller til, saa lidet som Fanfaren, og at der præsenteres Gevær gjør Tallotteriets Trækning til en væsentlig Handling for den Dreng, som trækker Lodderne. For at der skal handles væsentligen kommer det ikke væsentligen an paa, at der slaaes paa Tromme. – Men det Erindrede kan man heller ei glemme. Det Erindrede er ikke, som det Huskte er ligegyldigt mod Hukommelsen, ligegyldigt mod Erindringen. Det Erindrede kan man kaste bort, det vender tilbage ligesom Thors Hammer, og ikke blot saaledes, men det har en Længsel efter Erindringen som en Due, ja som den Due, der hvor ofte den end sælges til Andre aldrig kan blive en Andens Eiendom, fordi den bestandigt flyver hjem. Men saa har ogsaa Erindringen selv udruget det Erindrede, og denne Rugen er skjult og forborgen, lønlig og derfor ukrænket af nogen profan Viden: saaledes vil Fuglen ikke ruge over sit Æg, naar nogen Fremmed har berørt det.

Hukommelsen er umiddelbar og kommes umiddelbart tilhjælp, Erindringen kun reflecteret. Derfor er det en Kunst at erindre. I Modsætning til at huske ønsker jeg med Themistocles at kunne glemme; men at erindre og at glemme ere ikke Modsætninger. Erindringens Kunst er ikke let, fordi den i Tilberedelsens Øieblik kan blive forskjellig, medens Hukommelsen kun har Fluctuationen mellem at huske rigtigt og at huske galt. Hvad er saaledes Hjemvee? Det er noget Husket, som erindres. Simpelt frembringes Hjemvee derved, at man er borte. Kunsten vilde være, skjøndt man er hjemme, at kunne føle Hjemvee. Dertil fordres Færdighed i Illusion. At leve hen i en Illusion, hvori det bestandigt dæmrer, aldrig dages, at reflectere sig ud af al Illusion er ikke saa vanskeligt, som at reflectere sig til Illusion, samt at kunne lade den virke paa sig med al Illusionens Magt, uagtet man er Vidende. At trylle det Forbigangne til sig er ikke saa vanskeligt, som at trylle det Nærmeste fra sig for Erindringen. Dette er egentlig Erindringens Kunst og Reflectionen i anden Potens.

For at tilveiebringe sig en Erindring hører der Kjendskab til Stemningers, Situationers, Omgivelsers Modsætninger. En erotisk Situation, hvori Pointen var Landlivets hyggelige Afsideshed, lader sig stundom bedst erindre og inderindre i et Theater, hvor Omgivelsen og Larmen tvinger Modsætningen frem. Altid er dog den ligefremme Modsætning ikke den lykkelige. Hvis det ikke var uskjønt at bruge et Menneske som Middel, var det maaskee stundom den lykkelige Modsætning for at erindre et erotisk Forhold at skaffe sig en ny Kjærlighedshistorie blot for at erindre. – Modsætningen kan være yderst reflekteret. Yderspidsen af Reflexions-Forholdet mellem Hukommelse og Erindring er at bruge Hukommelsen mod Erindringen. Tvende Mennesker kunne af den modsatte Grund ikke ville see et Sted igjen, der minder om en Begivenhed. Den Ene aner slet ikke, at der er Noget til, som hedder Erindring, men frygter blot Hukommelsen. Ude af Øie ude af Sind tænker han, naar han blot ikke seer, saa har han glemt. Den Anden vil netop erindre, derfor vil han ikke see. Kun mod de ubehagelige Erindringer bruger han Hukommelsen. Den, der forstaaer sig paa Erindringen, men ikke forstaaer dette, har vel Idealiteten, men mangler Forfarenhed i at bruge consilia evangelica adversus casus conscientiae. Han vil vel endog ansee Raadet for et Paradox, og være sky for at udholde den første Smerte, der dog altid er at foretrække ligesom det første Tab. Naar Hukommelsen atter og atter opfriskes beriger den Sjelen med en Masse Details, som adspredter Erindringen. Angeren er saaledes en Erindren af Skyld. Reent psykologisk seer jeg virkelig, at Politiet er Forbryderen behjælpelig i ikke at komme til at angre. Ved den idelige Optegnen og Repeteren af hans Levnetsløb faaer Forbryderen en

saadan Hukommelses-Færdighed i at opramse sit Liv, at Erindringens Idealitet fordrives. Der hører stor Idealitet til virkeligt at angre og især til at angre strax; thi Naturen kan ogsaa hjælpe et Menneske, og den sildige Anger, der i Henseende til at huske er ubetydelig, er ofte den tungeste og dybeste. – Betingelsen for al Productivitet er det at kunne erindre. Vil man ikke mere være produktiv, behøver man blot at huske det Samme, man erindrende vilde producere, og Productiviteten er gjort umulig, eller den vil blive En saa ækel, at man opgiver den jo før jo hellere.

Erindringens Fælleddskab eksisterer egentligen ikke. En Art quasi-Fælleddskab er en Modsætnings Form, som den Erindrende bruger for sit eget Vedkommende. Det frister stundom Erindringen bedst frem, at man lader som betroede man sig til en Anden, blot for bagved denne Fortrolighed at gjemme en ny Reflexion, hvori Erindringen bliver til for Een selv. Med Hensyn til Hukommelsen kan man godt slaae sig sammen til gjensidig Assistance. I denne Henseende ere Festmaaltider og Geburtsdags-Glæder, Elskovspanter og dyrebare Aindelser hensigtsmæssige ligesom at lægge Krølle i en Bog for at huske, hvor man slap, og ved Hjælp af Krøllerne at kunne være sikker paa at have læst hele Bogen igjennem. Erindringens Perse derimod maa Enhver træde alene. I og for sig ligger deri langt fra nogen Forbandelse. Forsaavidt man altid er ene om en Erindring, er enhver Erindring en Hemmelighed. Selv om Flere ere interesserede i hvad der er den Erindrende Erindringens Gjenstand, han er dog ene om sin Erindring, den tilsyneladende Offentlighed er blot illusorisk.

Det her Fremsatte er mig selv til Erindring om Tanker og Tankesysler, der mange Gange og paa mange Maader have beskæftiget min Sjæl. Anledningen til at de henkastedes er, at jeg nu føler mig stemt til at ville indfrie en oplevet Begivenhed for Erindringen, til at ville optegne, hvad der allerede i nogen Tid har ligget færdigt husket og partielt ogsaa erindret. Det jeg har at huske er i Omfang lidet, Hukommelsens Arbeide forsaauidt let; derimod har jeg havt Vanskelighed ved ret at faae det ud for Erindringen, netop fordi det for mig er blevet noget ganske Andet end for Dhrr. Deeltagere, der formodentlig vilde smile ved at see en saadan Ubetydelighed tillagt nogetsomhelst Værd, et kaadt Indfald, en fortvivlet Idee, som de selv vilde kalde det. Ja hvor lidet Hukommelsen her har for mig at betyde, seer jeg deraf, at det stundom er mig, som havde jeg slet ikke oplevet det, men selv digtet det.

Vel veed jeg, at jeg ikke saa snart skal glemme hiint Gjestebud, hvori jeg blev deeltagende uden at være Deeltager; men desuagtet kan jeg nu ikke beslutte mig til at slippe det, uden at have sikkret mig et omhyggeligt ἀπομνημονεύμα af hvad der for mig virkelig var memorabile. – Erindringens erotiske Forstaaelse har jeg søgt at begunstige, derimod har jeg Intet gjort for Hukommelsen. Erindringens Situation er dannet ved Modsætningen, og allerede i nogen Tid har jeg søgt at flette mig det Erindrede ind i Omgivelsens Modsætning. Den pragtfuldt oplyste Spisesal, hvor Gjestebudet holdtes, Lysreflexionens berusende Straalehav frembragte en phantastisk Virkning. Forsaavidt ønsker Erindringen en Modsætning, der ikke er phantastisk. Det Exalterede i Deeltagernes Stemning, Festlighedens Larmen, Champagnens skummende Lyst erindres bedst i en stille, afsides Glemthed. Aandens Yppighed, som den svulmede i de Talendes Stemning, erindres bedst i fredsom Tryghed. Ethvert Forsøg paa umiddelbart at komme Erindringen til Hjælp vilde kun være forfeilet og straffe mig med Efterabelsens Afsmag. – Saa har jeg da valgt Omgivelsen beregnet paa Modsætningen. Jeg har søgt Skovens Eensomhed, men ikke paa en Tid, hvor den selv er phantastisk. Nattens Stilhed vilde saaledes ikke have været begunstigende, fordi den ogsaa er i det Phantastiskes Potens. Jeg har søgt Naturens Fred netop en Tid, da den selv er mindst bevæget. Derfor har jeg valgt Eftermiddagens Belysning. Forsaavidt det Phantastiske her er tilstede er det kun fjernt anet i Sjelen; derimod er Intet mildere og fredeligere og mere beroligende end Eftermiddagens matte Glands. Og som en Syg, der atter vindes for Livet, helst søger denne lindrende Qvægelse, som en aandelig Anstrænget, der har lidt meget, helst søger denne Lise, saaledes har jeg af modsat Grund søgt den netop for at opnaae det Modsatte.

Der ligger i Gribs-Skov et Sted, som kaldes Otteveiskrogen; kun Den finder det, som søger værdeligen, thi intet Kort angiver det. Navnet selv synes ogsaa at indeholde en Modsigelse, thi hvorledes kan et Sammenstød af otte Veie danne en Krog, hvorledes kan det Alfare og Befarne forliges med det Afsides og Skjulte? Og hvad den Eensomme flyer er jo nævnet blot efter et Sammenstød af 3 Veie: Trivialitet, hvor trivielt maa der da ikke være ved et Sammenstød af otte Veie? Og dog er det saaledes: der er virkelig otte Veie, men dog meget eensomt; afsides, skjult, lønligt er man der ganske nær ved et Hegn, som hedder Ulykkes-Hegnet. Modsigelsen i Navnet gjør da Stedet blot mere eensomt, som Modsigelse altid gjør eensom. De otte Veie, den megen Færdsel er kun en Mulighed, en Mulighed for Tanken, thi Ingen befarer denne Vei uden et lille Insekt, der haster tversover lente festinans; Ingen befarer den uden hiin flygtige Reisende, der idelig seer sig om, ikke efter Nogen, men for at undgaae Alle, hiin Flygtning, der selv i sit Skjulested ikke fornemmer den Reisendes Længsel efter Budskab fra Nogen, hiin Flygtning, hvem kun den dødbringende Kugle indhenter, der vel forklarer, hvorfor Hjorten nu blev stille, men ikke hvorfor den var saa urolig; Ingen færdes paa denne Vei uden Vinden, om hvem det ikke vides, hvorfra den kommer eller hvor den farer hen. Selv Den, der lod sig bedrage af hiin forførreriske Vinken, hvormed Indesluttetheden hist inde fanger efter Vandringsmanden, selv Den, der fulgte den snevre Fodsti, som frister ind i Skovens Indelukke: selv han er ikke der saa eensom, som man er det ved de otte Veie, paa hvilke Ingen reiser. Otte Veie og ingen Reisende! Det er jo som var Verden uddød, og den Efterlevende bragt i den Forlegenhed, at der var Ingen til at begrave ham; eller som var det hele Folkefærd vandret ud ad de otte Veie og havde glemt Een! – Er det

sandt, hvad Digteren siger: bene vixit qui bene latuit, saa har jeg levet vel, thi min Krog var godt valgt. Vist er det ogsaa, at Verden og Alt hvad som derudi befindes aldrig tager sig bedre ud, end naar det sees fra en Krog, og man maa liste sig til at see; vist er det ogsaa, at Alt hvad der er hørt i Verden og skal høres, lyder lifligst og mest fortryllende hørt fra en Krog, naar man maa liste sig til at lytte. Saa har jeg da oftere søgt ud til min Afkrog. Jeg kjendte den før, længe før, nu har jeg lært ikke at behøve Natten for at finde Stilhed, thi her er altid stille, altid skjønt, men skjønnest synes det mig nu, naar Høstsolen holder Middagen og Himlen blaaner smægtende; naar Skabningen aander efter Heden, naar Kølingen giver sig løs, og Engens Blad zitterer vellystigt medens Skoven vifter; naar Solen tænker paa Aftenen for at svale sig i Havet, naar Jorden skikker sig til Hvile og tænker paa Taksigelsen, naar de før Afskeden forstaae hinanden i den ømme Sammensmelten, der mørkner Skoven og gjør Engen grønnere.

O venlige Aand, Du, som beboer disse Steder, hav Tak, at Du altid fredede om min Stilhed, hav Tak for hine Timer tilbragte med Erindringens Sysse, hav Tak for dit Skjulested, som jeg kalder mit! Da voxer Stilheden som Skyggen, som Taushedens voxer: en besværgende Trylleformel! Hvad er dog berusende som Stilhed! Thi hvor hurtigt end Drankeren bringer Bægeret til Læben, ikke voxer hans Beruselse hurtigt som Stilhedens, der voxer med hvert Secund! Og hvad er det berusende Bægers Indhold kun en Draabe i Sammenligning med Taushedens uendelige Hav, hvorfra jeg drikker! Og hvad er al Vinens Syden kun et stakket Bedrag mod Taushedens Selvkog, der syder stærkere og stærkere! Men hvad er ogsaa hurtigt forsvundet som denne Svælgen – blot der tales! Og hvad er modbydeligt som Tilstanden, naar man pludseligt rives ud deraf – værre end Drankeren Opvaagnen, naar man i Taushedens har glemt Mælet, undselig ved Ordets Lyden, stammende som Den, hvis Tungebaand ikke blev løst, svækket som en overrasket Qvinde, for afmægtig i Øieblikket til at kunne bedrage med Sproget! Tak da, Du venlige Aand, at Du holdt Overraskelsen og Afbrydelsen borte, thi den Forstyrrendes Undskyldning gavner kun lidet. – Hvor ofte har jeg ikke betænkt dette! I Menneskevrimlen bliver man ikke skyldig, naar man er uskyldig; men den eensomme Stilhed er hellig, derfor bliver Alt skyldigt hvad der forstyrrer den, og Taushedens kydske Omgængelse, naar den krænkes, taaler ingen Undskyldning eller hjælpes ved den, saa lidet som Blufærdigheden ved Forklaringer. Hvor har det smertet, naar det er hændt mig selv, og man staaer der med en nagende Smerte i Sjelen, beskæmmet ved sin Brøde: at have forstyrret den Eensomme! Forgjeves vil Angeren udgrunde hvad det er: denne Skyld er uudsigelig ligesom Taushedens. Kun Den, der uværdigt søgte Eensomheden, kun ham kan Overraskelsen gavne, som hvis et elskende Par end ikke der har Kraft til at danne en Situation. Er dette Tilfældet, da kan man tjene Eros og de Elskende ved at vise sig, om end Eens Fortjeneste bliver de Elskende gaadefuld, som Skylden bliver det: at de stikke Hovederne tættere sammen af Vrede mod Forstyrren, hvem de dog skyldte at de gjøre det. Men er det to Elskende, der værdigen søge Eensomhed, hvor tungt da at overraske, hvor kunde man ikke forbande sig selv som hvert det Dyr var forbandet, der nærmede sig Sinai! Hvo føler ikke dette, hvo kunde, naar han seer, skjøndt endnu useet, ikke ønske at være som en Fugl, der gynger sig vellystigt over de Elskendes Hoved, at være som en Fugl, hvis Skrig er varslende for Elskov, at være som en Fugl, der smutter mellem Buskene, forførrersk at see paa, at være som den Natur-Eensomhed, der frister Eros, som den Gjenlyd, der bekræfter, at man er afsides, som den fjerne Larmen, der borger for, at de Øvrige tage bort og lade de Elskende tilbage! Og dette sidste Ønske er vel det bedste, thi da bliver man eensom, naar man hører de Andre forsvinde. Den mest eensomme Situation i Don Juan er Zerlines; hun er ikke alene, nei hun *bliver* ene; man hører Choret's Forsvinden, og ud af denne Larms fjerne Hendøen bliver Eensomheden hørilig og bliver Eensomheden til: I otte Veie, I førte kun bort fra mig alle Mennesker, og bragte mig blot mine egne Tanker tilbage.

Saa vær da hilset nu til Afsked, Du deilige Skov; vær hilset, Du miskjendte Eftermiddagens Time, der Du Intet tillyver Dig, ikke som Morgenstunden, ikke som Aftenen, ikke som Natten vil betyde Noget, men uden Fordring ydmygt nøies med at være Dig selv, nøies med Din landlige Smilen! Som Erindringens Arbeide altid er velsignet, saa har det ogsaa denne Velsignelse, at det selv bliver en ny Erindring, der atter fængsler; thi Den, der een Gang forstod hvad Erindring er, han er fangen for alle Evigheder og fanges i den samme; og Den, der eier een Erindring, er rigere end om han besad hele Verden; og ikke blot den Føddende, men fremfor Alt den Erindrende er i velsignede Omstændigheder.

Det var en af de sidste Dage i Juli Maaned om Aftenen henved Kl. 10, at Deeltagerne samlede sig til hiint Gjestebud. Datum og Aarstal har jeg glemt; Sligt interesserer da ogsaa kun Hukommelsen, ikke Erindringen. Stemning og hvad der sorterer under Stemning er alene Erindringens Gjenstand; og som den ædle Viin vinder ved at passere Linien, fordi Vandpartiklerne fordampe, saaledes vinder Erindringen ogsaa ved at tabe Hukommelsens Vandpartikler: dog bliver Erindringen ligesaa lidet derved en Indbildning som den ædle Viin bliver det. – Deeltagerne vare fem: Johannes med Tilnavn Forførreren, Victor Eremita, Constantin Constantius og endnu Tvende, hvis Navn jeg just ikke har glemt, hvad der var temmeligt ligegyldigt, men hvis Navn jeg ikke fik at vide. Det var som havde disse Tvende intet proprium; thi de nævnedes bestandigt kun ved et Epitheton. Den Ene blev kaldet: det unge Menneske. Han var vel heller ei mere end nogle og tyve Aar, slank og fiint bygget, meget mørkladen. Udtrykket i hans Ansigt var tænksomt, men mere end dette behagede hans Mine, der elskelig og indtagende udprægede en Sjele-Reenhed, der harmonerede ganske med hans hele Skikkelses næsten qvindelige vegetative Blødhed og Gjennemsigthighed. Men denne ydre Skjønhed

glemte man dog igjen over det næste Indtryk, eller man beholdt det kun in mente medens man betragtede en Yngling, der kun dannet, eller for at bruge et endnu zartere Udtryk, opdægget ved Tanken, næret ved sin Sjels eget Indhold, Intet havde havt med Verden at skaffe, hverken var bleven vakt og opflammet eller uroligt og forstyrret. Liig en Søvnngænger havde han Loven for sin Optræden i sig selv, og hans elskelige velvillige Mine angik Ingen, men afspeilede kun Sjelens Grundstemning. Den Anden kaldte de Modehandleren, hvilket var hans borgerlige Stilling. Af ham var det en Umuelighed at faae et heelt Indtryk. Han var klædt efter den allernyeste Mode, krøllet og parfumeret, duftende af eau de Cologne. Hans Optræden var i eet Øieblik ikke uden Aplomb, men i næste Øieblik antog hans Gang en vis dandsende Festlighed, en vis Svæven, som hans Førlighed dog indtil videre satte en Grændse for. Selv naar han var mest onskabsfuld i sin Tale, havde hans Stemme bestandigt noget af den Boutique-Behagelighed, den Galanteri-Sødlighed, som vist var ham selv yderst modbydelig, og kun tilfredsstillede hans Trods. Naar jeg nu tænker paa ham, forstaaer jeg ham vel bedre, end da jeg saa ham træde ud af Vognen og uvilkaarligt kom til at lee. Imidlertid er der dog Modsigelse tilbage. Han har forgjort eller forhexet sig selv, ved sin Villies Trolddom tryllet sig ind i en næsten fjantet Skikkelse, men har ikke ganske tilfredsstillet sig selv deri, hvorfor Reflexionen af og til titter frem.

Naar jeg nu tænker derpaa, forekommer det mig næsten absurd, at fem saadanne Mennesker faae et Gjestebud arrangeret. Der var da formodentlig heller aldrig blevet noget af, havde ikke Constantin Constantius været med. Hos en Conditor, hvor de stundom traf hinanden i et afsides Værelse, havde Sagen engang været bragt paa Bane imellem dem, men var falden aldeles igjennem, da Spørgsmaalet blev, hvo der skulde staae i Spidsen. Det unge Menneske erklæredes uskikket, Modehandleren havde ikke Tid. Victor Eremita undskyldte sig vel ikke med, at han havde taget sig en Hustru eller kjøbt sig et Par Øxne, han skulde prøve; men om han end her vilde gjøre en Undtagelse og komme, saa vilde han dog frabede sig den Høflighed at staae i Spidsen, »og talte herved til itide«. Dette fandt Johannes var et godt Ord paa rette Sted, thi efter hans Begreb var der kun een, der formaaede at anrette et Gjestebud, det var den Dug, der breder sig og sætter Alt frem, blot man siger: bred Dig. En ung Pige var det ikke altid rigtigt at nyde i Hast, et Gjestebud kunde han ikke vente paa, og var i Almindelighed kjed af det længe forud. Dog, skulde der gjøres Alvor af dette, fordrede han een Betingelse, at det blev indrettet paa auf einmal einzunehmen. Deri vare Alle enige. Den hele Omgivelse skulde dannes fra ny, og Alt tilintetgjøres, ja førend man stod op fra Bordet maatte man endogsaa gjerne fornemme Tilberedelserne til Tilintetgjørelsen. Intet maatte blive tilbage, end ikke saa meget, sagde Modehandleren, som der bliver af en Kjole, naar den syes om til en Hat; Intet, sagde Johannes, thi Intet er ubehageligere end et Affections-Stykke, og Intet modbydeligere end at vide, at der et eller andet Sted er en Omgivelse, der paa en umiddelbar og næsviis Maade vil være en Virkelighed. Som nu saaledes Samtalen var bleven levende, reiste Victor Eremita sig pludseligen op, stiller sig ud paa Gulvet, vinker med Haanden som Den, der befaler, holder Armen udrakt som Den, der løfter en Pokal, og som svingede han et Bæger siger han: Med dette Bæger, hvis Duft allerede bedaarer min Sands, hvis kølige Hede allerede opflammer mit Blod, hilser jeg Eder, kjære Drikkebrødre, og byder Eder Velkommen; med det samme Bæger ønsker jeg Eder Velbekomme, forvissat om, at Enhver er tilstrækkelig mættet blot af Talen om Gjestebudet, thi vor Herre mætter Maven før Øiet, men Phantasien gjør det omvendt. Derpaa stak han Haanden i Lommen, tog et Cigarfoder frem, udtog en Cigar og begyndte at ryge. Da Const. Constantius protesterede mod hans Magtfuldkommenhed til saaledes at forvandle det projecterede Gjestebud til et illusorisk Livsfragment, erklærede Victor, at han slet ikke troede det lod sig realisere, og i ethvert Fald var der begaaet Feil ved, at det forud var blevet Gjenstand for Omtale. Hvad der skal være godt maa være strax; thi »strax« er den guddommeligeste af alle Kategorier og fortjener at hædres som i Romersproget: ex templo, fordi den er det Guddommeliges Udgangspunkt i Livet, saa hvad der ikke skeer strax er af det Onde. Dog havde han ikke Lyst til at disputere derom; vilde de Andre tale og handle anderledes, skulde han ikke sige et Ord, vilde de at han yderligere skulde udvikle sig, maatte det tillades ham at perorere, thi at foranledige en Discussion ansaae han ikke for livsaligt.

Dette skete ogsaa, og da de Andre opfordrede ham til at gjøre det strax, taledes han saaledes. Et Gjestebud er i og for sig selv en vanskelig Sag, thi om det end er arrangeret med al mulig Smag og med Talent, saa hører der dog endnu Noget til - Lykke nemlig. Jeg mener herved ikke, hvad en bekymret Madmoder nærmest kunde tænke paa, men noget Andet, som Ingen absolut kan sikkre sig: et lykkeligt Sammenspil af Stemning og af Gjestebudets Smaaomstændigheder, hiin fine ætheriske Strengleeg, hiin inderlige Musik, man ikke forud kan bestille hos nogen Stadsmusicant. See derfor er det voveligt at begynde, thi slaaer dette feil, maaskee endog strax fra Begyndelsen af, saa kan man i eet Gjestebud sætte saaledes af i Henseende til Stemning, at man i lang Tid ikke indhenter det. Kun Vane og Tankeløshed er Fader og Faddere til de fleste Gjestebud, og Manglen paa Kritik Skyld i, at man ikke opdager Ideeløsheden. For det Første burde der aldrig være Qvinder tilstede ved et Gjestebud. In parenthesi sagt bruger jeg det Ord: Qvinde, fordi jeg aldrig har yndet det Ord: Damer, og nu siden Grundtvig i sin grundtvigske Brage-Snak grundtvigsk har brugt dette Ord, saa - dog dette vedkommer ikke denne Sag. Kun i græsk Stiil kan Qvinder bruges som et Chor af Dandserinder. Da det væsentligen ved et Gjestebud kommer an paa, at der spises og drikkes, bør Qvinden ikke være med; thi hun kan ikke gjøre Fyldest, og kan hun gjøre det, er det høist uskjønt. Saasntart der er en Qvinde tilstede, bør det at der spises og drikkes nedsættes til en Ubetydelighed. At der spises og drikkes maa i det Høieste være som en lille qvindelig Sysse, at man har Noget at bruge Hænderne til. Især paa Landet kan et saadant lille Maaltid, der endogsaa helst maa henlægges til andre end de afgjørende

Spisetider, være yderst yndigt, og hvis det er det, skyldes det altid det andet Kjøen. At lade, som Engelskmanden gjør, det andet Kjøen træde af, naar den egentlige Drikken begynder, er hverken det Ene eller det Andet, thi ethvert Anlæg bør være et Hele, og blot den Maade jeg sætter mig tilbords og tager Kniv og Gaffel staaer i Forhold til det Totale. Saaledes er og et politisk Gjestebud en uskjønt Tvetydighed. Gjestebudets Elementer vil man nedsætte til en Ubetydelighed, og Talerne vil man igjen maa ikke have Betydning af at de ere holdte inter pocula. Saavidt ere vi vel enige og vort Tal er, hvis der blev noget af vort Gjestebud, ogsaa rigtigt valgt, efter hiin skjønnede Regel: ikke over Musernes, ikke under Gratiernes. Jeg fordrer nu den rigeste Overflødighed af Alt, hvad der lader sig tænke. Om det end ikke Alt er tilstede, maa Muligheden deraf være strax ved Haanden, ja svæve fristende over Bordet, endnu mere forførerisk end Synet. At gjøre Gjestebud paa Svovlstikker eller ligesom Hollænderen paa et Stykke Sukker, hvoraf Alle slikke, frabedes. Min Fordring derimod er vanskelig at tilfredsstille, thi Maaltidet selv maa være beregnet paa at vække og incitere hiin unævnelige Higen, hvilken ethvert værdigt Medlem bringer med sig. Jeg fordrer, at Jordens Frugtbarhed er i vor Tjeneste, som spirede Alt i samme Nu naar Lysten begjærer det. Jeg fordrer en yppigere Overflod af Viin, end naar Mephistopheles blot behøver at bore i Bordet. Jeg fordrer en Belysning, mere vellystigt, end Troidenes, naar de hæve Bjerget paa Søiler og dandse i et Luehav. Jeg fordrer, hvad der mest ophidser Sandsten, jeg fordrer hiin Vellugtens liflige Vederqvægelse, herligere end den findes i Tusind og een Nat. Jeg fordrer en Kølighed, der vellystigt opflammer Begjerligheden, og svaler over den tilfredsstillede Begjerlighed. Jeg fordrer et Springvands ustandse Opmuntring. Kunde Mæcenat ikke sove uden at høre et Springvands Pladsk, saa kan jeg ikke spise uden det. Misforstaa mig ikke, jeg kan spise tør Fisk uden det, men jeg kan ikke spise ved et Gjestebud uden det, jeg kan drikke Vand uden det, men jeg kan ikke drikke Viin ved et Gjestebud uden det. Jeg fordrer et Tjenerskab, udvalgt og skjønt, som sad jeg ved Gudernes Bord, jeg fordrer Taffelmusik, stærk og dæmpet, og jeg fordrer, at den hvert Øieblik skal være mig et Accompagnement; og hvad Eder angaaer, mine Venner, da gjør jeg utrolige Fordringer. See! paa Grund af alle disse Fordringer, hvilke ere lige saa mange Grunde imod, mener jeg, at et Gjestebud er et pium desiderium, og er jeg i denne Henseende saa langt fra at ville tale om en Gjentagelse, at jeg antager, det end ikke lader sig gjøre første Gang.

Den Eneste, der egentligen ikke havde deeltaget i hiin Samtale, ei heller i Gjestebudets Nederlag, var Constantin Constantius. Uden ham var det blevet ved Snakken. Han var kommen til et andet Resultat, og meente, at naar man tog de Andre med en Trumf, lod Ideen sig vel realisere. Der gik da nogen Tid hen, og baade Gjestebudet og Talen derom var glemt, indtil pludselig en Dag Deeltagerne modtog et Indbydelseskort fra Constantin til et Gjestebud samme Aften. Selskabets Symbolum var af Constantin betegnet: in vino veritas, fordi der vel maatte tales, ikke blot samtale, men der maatte ikke tales uden in vino, og ingen Sandhed maatte der høres uden som den er in vino, naar Vinen er et Forsvar for Sandheden og Sandheden et Forsvar for Vinen. – Stedet var valgt i en Skovegn, et Par Mile fra Kjøbenhavn. Salen, hvori der skulde spises, var ny decoreret, og paa enhver Maade gjort ukjendelig; et mindre Værelse, der ved en Corridor skiltes fra Salen, var indrettet for et Orchester. Skodder og Forhæng vare anbragte for alle Vinduer, og bag disse stode Vinduerne aabne. Intimationen vilde Constantin skulde ligge i, at de kom kjørende i Aftenstunden. Selv om man veed, at man kjører til et Gjestebud, og Phantasien derfor et Øieblik forsøger sig i det Yppige, saa er dog Natur-Omgivelsens Indtryk for mægtigt til, at det ikke skulde seire. At dette ikke skulde skee, var det Eneste, Constantin frygtede, thi som der ingen Magt er, der saaledes veed at forskjønne Alt, som Phantasien, saa er der heller ingen Magt, der saaledes kan forstyrre Alt, naar det slaaer feil for Een, idet den skal berøre Virkeligheden. Men at kjøre i en Sommeraften giver ikke Phantasien Retningen imod det Yppige, men lige den modsatte. Om man end ikke seer og hører det, danner Phantasien dog uvilkaarlig et Billede af Aftenens hjemlige Længsel, saa man seer Piger og Karle vandre hjem fra Markarbeidet, hører Høstvognens iilsomme Raslen, forklarer selv det fjerne Brøl fra Engen som en Længsel. Saaledes frister Sommeraftenen det Idylliske frem, qvæger selv et higende Sind med sin Beroligelse, bevæger selv den flyvende Phantasie til med autochtonisk Hjemvee at dvæle ved Jorden, som det Sted man er kommen fra, lærer det umættelige Sind at nøies med Lidet, stiller Een tilfreds, thi i Aftenstunden staaer Tiden stille og Evigheden dvæler. – Saaledes ankom de i Aftenstunden: de Indbudne; thi Constantin var tagen noget tidligere ud. Victor E., der laae paa Landet i Nærheden, kom ridende, de Andre kjørende, og just som deres Vogn kjørte til Siden, svingede en holsteensk Vogn ind ad Porten: et lystigt Compagnie af fire Haandværkssvende, hvilke bleve beværtede for dernæst i det afgjørende Øieblik at haves i Beredskab som et Nedrivningscorps: saaledes ere Brandfolkene af modsat Grund tilstede i Theatret for strax at slukke.

Saa længe man er Barn har man Phantasie nok til, om det var i en Time i det mørke Værelse at kunne holde sin Sjæl paa Spidsen, paa Forventningens Spidse; naar man er Ældre virker Phantasien let til at gjøre Een kjed af Juletræet, inden man faaer det at see.

Fløiddørrene aabnedes; Virkningen af den straalende Belysning, Køligheden, der strømmede dem imøde, Vellugtens krydrede Bedaaelse, Anretningens Smagfuldhed overvældede et Øieblik de Indtrædende, og da der i det samme fra Orchestret lød Toner af Ballet i Don Juan, forklaredes de Indtrædendes Skikkelser, og som af Ærbødighed for en usynlig Aand, der omgav dem, standsede de et Øieblik som Den, hvem Beundring har vakt og som er opstanden til Beundring.

Hvo veed, hvad det lykkelige Øieblik er, hvo har fattet dets Vellyst og ikke fornummet hiin Angest, at der pludseligen skulde skee Noget, det Ubetydeligste, der dog er mægtigt til at forstyrre Alt! Hvo har holdt Lampen i sin Haand og dog ikke følt Vellystens Besvimelse, fordi man blot behøver at ønske! Hvo har holdt hvad der er Vinkende i sin Haand og ikke lært at have Haandlede smidigt til strax at slippe. – Saaledes stode de hos hinanden. Kun Victor stod noget afsondret, hensjunken i sig selv; en Gysen gik ham gennem Sjelen, han skælvede næsten; da samlede han sin Sjel og hilste Varslet med disse Ord: I skjulte, festlige, forføreriske Toner, der rev mig ud af en stille Ungdoms klosterlige Eensomhed, og bedrog mig med et Savn, som var det en Erindring, forfærdeligt, som hvis Elvira end ikke var bleven forført, men kun havde begjæret det! Udødelige Mozart, Dig, hvem jeg skylder Alt; dog Nei, endnu skylder jeg Dig ikke Alt. Men naar jeg er bleven en Olding, hvis jeg nogensinde bliver det, eller naar jeg er bleven 10 Aar ældre, hvis jeg nogensinde bliver det, eller naar jeg er bleven gammel, hvis jeg nogensinde bliver det, eller naar jeg skal døe, thi dette veed jeg dog, jeg skal, da vil jeg sige: udødelige Mozart, Dig, hvem jeg skylder Alt, da vil jeg lade den Beundring, der er min Sjels første og dens eneste, bryde frem af al sin Magt, lade den dræbe mig, hvad den dog ofte har villet. Da har jeg beskikket mit Huus, da har jeg betænkt min Elskede, da har jeg tilstaaet min Kjerlighed, da har jeg ganske sandet, at jeg skylder Dig Alt, da tilhører jeg Dig ikke mere, ikke Verden, men kun Dødens alvorlige Tanke! – Nu lød fra Orchestret hiin Indbydelse, hvori Lysten jubler høiest, svinger sig himmelstormende over Elviras smertelige Taksigelse, og let apostropherende gjentog Johannes: viva la liberta; – et veritas sagde det unge Menneske, men fremfor Alt in vino afbrød Constantin dem, idet han selv tog Plads ved Bordet og opfordrede de Andre dertil.

Hvor let er det ikke at gjøre et Gjestebud, og dog har Constantin forsikkret, at han aldrig mere vilde vove det! Hvor let er det ikke at beundre, og dog har Victor forsikkret, at han aldrig vil give sin Beundring Ord, fordi et Nederlag er forfærdeligere, end at blive Invalid i Krigen! Hvor let er det ikke at begjære, naar man har en Ønskeqvist, og dog er det stundom forfærdeligere, end at omkomme af Mangel!

De toge Plads ved Bordet. I samme Øieblik var det lille Selskab midt ude paa Nydelsens uendelige Hav, som med et eneste Sæt. Enhver havde al sin Tanke, al sin Begjering til Gjestebudet, havde gjort sin Sjel flot for Nydelsen, der tilbødes i Overflødighed, og hvori Sjelen flød over. Den øvede Kjørsvend kjendes paa, at han veed, at lade det fnysende Spand begynde med et eneste Sæt, og at holde dem ligelig sammen; den dannede Ganger er kjendelig paa, at den reiser sig absolut afgjørende i et eneste Spring: var en eller anden af Gjesterne maaskee ikke saaledes, saa var Constantin en god Vert.

Saa spiste de da. Snart havde Samtalen flettet sin skjønne Krands om Gjesterne, saa de sadde bekrandsede; snart var Samtalen forelsket i Maden, snart i Vinen, snart i sig selv, snart var det som vilde den betyde Noget, snart igjen betydede den slet Intet. Snart viklede Indfaldet sig ud, hiint pragtfulde, der kun blomstrer eengang, hiint zarte, der lukker sig strax; da lød der et Udbrud af den Spisende: disse Trøfler ere superbe, nu et Tilraab af Verten: denne Chateau Margeaux! Nu var Taffelmusikken bleven borte i Larmen, nu lød den atter. Snart stod Tjenerskabet stille som in pausa i det afgjørende Øieblik, naar en ny Ret sattes frem eller en ny Viin bødes og nævntes ved Navn, snart blev der atter travlt. Nu indtraadte Tausheden et Secund, da gik atter Musikkens oplivende Aande over Gjesterne. Nu kastede den Enkelte sig med en dristig Tanke i Spidsen for de Samtalende og de fulgte ham, næsten glemmende Maden, og Musikken lød bag efter som den lyder efter de Stormendes Jubel, snart hørtes kun Glassenes Larm og Tallerknernes Klang, og Spisingens Gjerning skete taus, kun understøttet af Musikken, der festlig gik foran og atter kaldte Samtalen frem. – Saaledes spiste de.

Hvor fattigt er dog ikke Sproget i Sammenligning med hiin vel intetsigende, men dog saa betydende Samklang af Lyd, i et Slag som ved et Gjestebud, hvilken end ikke den sceniske Fremstilling kan gjengive, og hvorfor Sproget kun har et Par Ord! Hvor er dog Sproget i Ønskets Tjeneste saa rigt i Sammenligning med, naar det beskriver Virkelighed.

Kun en enkelt Gang traadte Constantin ud af sin Allestedsnærværelse, i hvilken man egentligen ikke mærkede hans Nærværelse. Strax i Begyndelsen fik han dem til, »for at mindes hiin gemytlige Periode, da Mand og Kvinde sad sammen i Gjestebud«, at afsynge en af de gamle Drikkeviser, et Forslag, der frembragte en reen parodisk Virkning, hvorpaa det maaskee ogsaa var beregnet, og som nær havde taget Overhaand, da Modehandleren vilde man skulde synge den: naar jeg engang skal i Brudeseng, falderi, faldera. Da et Par Retter vare spiste, foreslog Constantin, at Gjestebudet skulde ende med, at Enhver holdt en Tale, dog maatte man sikkre sig, at Talerne ikke fik Lov at flagre altfor ubestemt om. Han gjorde da tvende Betingelser. Først, at der ikke maatte tales før efter Maaltidet, og at Ingen maatte tale førend han havde drukket saameget, at han kunde mærke Vinens Magt, eller at han var i den Tilstand, hvori man siger

Meget, man ellers ikke gider sige, uden at derfor Talens og Tankens Sammenhæng bestandigt behøver at afbrydes af Hikke. Enhver skulde derfor, før han talte, høitideligt erklære, at han var i denne Tilstand. Et bestemt Quantum Viin lod sig ikke normere, da Mættelses-Evnen kunde være forskjellig. Herimod protesterede Johannes. Han kunde aldrig blive beruset, og naar han var kommen til et vist Punkt, blev han mere og mere ædru, jo mere han drak. Victor Eremita var af den Mening, at den eksperimenterende Reflexion, at man skulde passe paa, at blive beruset, forhindrede Een i at blive det. Skulde man blive beruset, maatte man blive det umiddelbart. Der samtaltes nu Adskilligt om Vinens forskjellige Forhold til Bevidstheden, samt om, at det at have drukket megen Viin, hos meget reflekterende Individuer kunde yttre sig ikke ved nogen paafaldende impetus, men tvertimod ved en paafaldende kold Besindighed. Hvad Talernes Indhold angik, da foreslog Constantin, at der skulde tales om Elskov eller om Forholdet mellem Mand og Kvinde, dog maatte der ikke fortælles Kjerlighedshistorier, men vel maatte der gjerne ligge Historier til Grund for Opfattelsen.

Betingelserne bleve antagne. – Alle en Verts retfærdige og billige Fordringer til Gjester bleve opfyldte: de spiste, drak og drak og bleve drukne, som det hedder i det Hebraiske, α : de drak tappert.

Desserten blev fremsat. Havde Victor hidtil ikke faaet sin Fordring opfyldt, at høre et Vandsprings Pladskan, hvad han da heldigviis for ham havde glemt igjen siden hiin Samtale, saa brusede nu Champagne i Overflod. Klokken slog 12; da paabød Constantin Taushed, hilsede det unge Menneske med et Bæger og disse Ord: quod felix sit faustumque, og bød ham at tale først.

Det unge Menneske reiste sig, erklærede, at han følte Vinens Magt, hvilket ogsaa var tildeels synligt; thi Blodet bankede stærkt i hans Tindinger, og hans Ydre var ikke saa skjønt, som før Maaltidet. Han taledes saaledes.

Dersom der er Sandhed i Digternes Ord, kjære Drikkebrødre, da er jo ulykkelig Elskov den tungeste Smerte. Skulde det behøve noget Beviis, saa agter paa de Elskendes Tale. De sige, at den er Døden, den visse Død, og troe det første Gang fjorten Dage; anden Gang sige de det er Døden, tredie Gang sige de det er Døden, og endeligen døe de engang – af ulykkelig Elskov; thi at de døe af Elskov, derom er ingen Tvivl, og at Elskoven maa tage tre Gange for at tage Livet af dem, er ligesom at Lægen maa tage tre Gange for at faae den faste Kindtand dragen ud. Men er ulykkelig Elskov saaledes den visse Død, hvor lykkelig er jeg da ikke, som aldrig har elsket, og forhaabentligen kun driver det til at døe engang, og heldigviis ikke af ulykkelig Elskov? Men maaskee er netop dette den største Ulykke; hvor ulykkelig maa jeg da ikke være? Elskovens Betydning maa formodentligen (thi jeg taler som den Blinde om Farverne) maa formodentligen være dens Salighed, og Udtrykket herfor er igjen, at Elskovens Ophør er den Elskendes Død. Dette forstaaer jeg som et Tankeexperiment, der sætter Liv og Død i Forhold til hinanden. Men skal Elskoven blot være et Tankeexperiment, saa ere jo de Elskende latterlige, som virkelig gaae hen og forelske sig. Skal den derimod være noget Virkeligt, saa maa jo Virkeligheden bekræfte, hvad de Elskende sige om den. Men høres eller spores det nu i Virkeligheden, at dette skeer, om det end høres, at det siges. Allerede heri seer jeg een af de Modsigelser, hvori Elskov indvikler et Menneske; thi om den er anderledes for de Indviede, veed jeg ikke, men mig forekommer den at indvikle et Menneske i de besynderligste Modsigelser. Intet andet Forhold mellem Menneske og Menneske gjør Fordring paa den Idealitet, som Elskoven, og dog skjønnes den aldrig at have den. Allerede af den Grund frygter jeg Elskov, fordi jeg frygter den skulde have Magt til ogsaa at faae mig til at snakke hen i Luften om en Salighed, jeg ikke fornå, og om en Smerte, jeg ikke fornå. Jeg siger det her, da jeg er buden at tale om Elskov, skjøndt ukyndig, jeg siger det her i en Omgivelse, der tiltaler mig som et græsk Symposium; thi ellers ønsker jeg ikke at tale derom, ønsker ikke at forstyrre Nogen i hans Lykke, men nøies med mine egne Tanker. Maaskee ere disse Tanker i de Indviedes Øine kun Taabeligheder og Spindelvæv, maaskee er min Vankundighed forklarlig af, at jeg aldrig har lært eller ønsker at lære af Nogen, hvorledes man kommer til at elske, at jeg aldrig, fordi det var raskt, har udfordret en Kvinde med et Blik, men altid slaaet Øiet ned, uden at ville hengive mig til et Indtryk, førend jeg har udgrundet, hvad den Magt har at betyde, i hvis Vold jeg giver mig.

Her blev han afbrudt af Constantin, der foreholdt ham, at han, ved at tilstaae, at han aldrig havde haft nogen Kjerlighedshistorie, havde udelukket sig fra at kunne tale. Det unge Menneske erklærede, at han til enhver anden Tid skulde med Glæde efterkomme en Befaling, der paabød Taushed, da han ofte nok havde følt det keedsommelige i at tale, men her vilde han forfægte sin Ret. Netop det, slet ingen Kjerlighedshistorie at have haft, var ogsaa en Kjerlighedshistorie, og Den, der kunde sige dette, var netop berettiget til at tale om Eros, fordi han i sin Tanke kunde siges at forholde sig til hele Kjønnet, og ikke til de Enkelte. Det bevilgedes ham at tale, og han vedblev.

Da min Berettigelse til at tale nu har været dragen i Tvivl, saa har denne Tvivl vel tjent til at fritage mig for Eders Latter, thi jeg veed vel, at som det blandt Bønderkarle ikke ansees for en ret Karl, der ikke har en Tobakspibe, saa ansees det blandt Mandfolk ikke for en ret Karl, der ikke er forsøgt i Elskov. Vil Nogen lee,

da lee han, Tanken er og bliver mig Hovedsagen. Eller har maaskee Elskov det Privilegium at være det Eneste, hvorover man ikke skal tænke forud, men først bag efter? Hvis saa er, hvad vilde da skee, dersom jeg, den Elskende, kom til bag efter at tænke paa, at det var bag efter? See! derfor vælger jeg forud at tænke over Elskov. Vel sige de Elskende ogsaa, at de have tænkt forud derover, men det er ikke saa. De forudsætte, at det at elske hører et Menneske væsentligen til, men det er jo ikke at tænke over Elskov, men at forudsætte den, for at være betænkt paa at faae sig en Elsket.

Overalt hvor da min Reflexion vil gribe Elskoven, beholder jeg kun Modsigelsen. Stundom er det mig vel, som var der undgaaet mig Noget, men hvad dette er, kan jeg ikke sige, derimod kan min Reflexion atter strax her vise mig Modsigelsen. See, derfor er det min Betragtning af Eros, at den er den største Modsigelse, der lader sig tænke, og tillige comisk. Det Ene svarer til det Andet. Det Comiske ligger altid i Modsigelsens Kategori, hvad jeg ikke her kan udføre; men hvad jeg her vil vise, er, at Elskov er comisk. Jeg forstaaer da her ved Elskov Forhold mellem Mand og Qvinde, og tænker ikke paa Eros i græsk Forstand, saaledes som den saa skjønt er lovpriset af Plato; men hos ham er der ogsaa saa langt fra at være Tale om at elske Qvinder, at dette kun nævnes i Forbigaaende, og dette endog ansees for ufuldkomment i Sammenligning med at elske unge Mennesker. Jeg siger, at Elskoven er comisk for Trediemand, mere siger jeg ikke. Om det er derfor, at Elskende altid hade Trediemand, veed jeg ikke; men dette veed jeg, at Reflexionen altid er Trediemand, og derfor kan jeg ikke elske uden tillige i min Reflexion at være mig selv Trediemand. Dette kan da ikke synes Nogen besynderligt, da Enhver jo har tvivlet om Alt, og jeg kun gjør et Forsøg paa at tvivle om Alt i Henseende til Elskov, men derimod synes det mig besynderligt, at man har tvivlet om Alt og atter fundet Vished, og dog aldrig ymter et Ord om Vanskeligheder, der have bundet min Tanke, saa jeg stundom længselsfuld har ønsket Befrielse ved Dens Hjælp vel at mærke, der først har tænkt Vanskelighederne, og ikke faaet det indgivet i Søvnne at tvivle, og at have tvivlet om Alt, og atter siger jeg, faaet det indgivet i Søvnne, at forklare og at have forklaret Alt. Saa skjænker mig da Eders Opmærksomhed, kjære Drikkebrødre, og hvis I selv ere Elskende, da afbryder mig dog ikke, dysser ikke paa mig, fordi I ikke ville høre Forklaringen; vender Eder heller bort og hører med bortvendt Aasyn paa, hvad jeg har at sige, hvad der nu lyster mig at sige, da jeg engang har begyndt.

For det Første finder jeg det comisk, at alle Mennesker elske og ville elske, og man dog aldrig kan faae oplyst, hvad det Elskelige, det, der er Elskovens egentlige Gjenstand, er. Det Ord at elske lader jeg staae hen, thi dermed er Intet sagt, men saasart Talen skal begynde, saa bliver det første Spørgsmaal, hvad er det man elsker. Herpaa gives da intet andet Svar, end at man elsker det Elskelige. Svarer man nemlig med Plato, at man skal elske det Gode, da har man ved et eneste Skridt overskredet hele det Erotiske Omfang. Men saa svarer man maaskee, at man skal elske det Skjønne. Dersom jeg da vilde spørge, om det at elske er at elske en skøn Egn, et smukt Maleri, saa vilde man strax see, at det Erotiske ikke forholder sig som Art til Elskovens Omfang, men er noget ganske Særegent. Vilde saaledes en Elsker, for ret at udtrykke, hvor megen Elskov der boede i ham, holde saadan Tale: jeg elsker smukke Egne, og min Lalage, og den skønne Dandser, og en skøn Hest, kort jeg elsker alt det Skjønne, saa vilde Lalage, om hun end ellers var tilfreds med ham, ikke være tilfreds med hans Lovtale, selv om hun var skøn; og sæt nu, at Lalage ikke var skøn, om han dog elskede hende. Vilde jeg da bringe det Erotiske i Forhold til hiin Adskillelse, om hvilken Aristophanes taler, naar han siger, at Guderne delte Mennesket i to Dele, ligesom Flyndre, og at disse adskilte Dele søge hinanden, saa støder jeg atter her paa Noget, jeg ikke kan udgrunde, i hvilken Henseende jeg kan beraabe mig paa Aristophanes, der i sit Foredrag, netop fordi der ingen Grund er for Tanken til at standse, tænker videre, og tænker, at Guderne kunde falde paa, til endnu større Morskab, at dele Mennesket i tre Dele. Til endnu større Morskab; er det ikke, som jeg siger, at Elskov gjør et Menneske latterligt, om ikke i Andres, saa i Gudernes Øine. Dog jeg vil antage, at det Erotiske har sin Potens i Forholdet mellem det Qvindelige og det Mandlige, hvad saa? Hvis den Elskende vilde sige til sin Lalage: jeg elsker Dig, fordi Du er en Qvinde, jeg kunde ligesaa godt elske enhver anden Qvinde, ligesaa godt den stygge Zoe, saa vilde den skønne Lalage blive fornærmet. Hvad er da saa det Elskværdige? Det er mit Spørgsmaal, men det Fatale er, at aldrig Nogen har kunnet sige det. Den enkelte Elskende troer bestandigt for sit Vedkommende, han veed det, men for en Anden kan han ikke gjøre sig forstaaelig, og Den, der lytter til flere Elskendes Tale, han vil erfare, at ikke To sige det Samme, uagtet de dog Alle tale om det Samme. Fraseet de aldeles taabelige Forklaringer, der ende med at lade Een rende med Næsen mod Stuedøren, det vil sige, ende med, at det er den Elskedes smukke Fødder eller den elskede Mands beundrede Knebelsbart, der egentlig er Elskovens Gjenstand, selv naar man hører en Elskende tale i den høie Stil, da nævner han først adskillige Enkeltheder, men endeligen siger han: hele hendes elskelige Væsen, og naar Talen har naaet det Høieste, da siger han: hiint Uforklarlige, som jeg ikke veed at gjøre mig Rede for. Og denne Tale skal især behage den skønne Lalage. Mig behager den ikke, thi jeg forstaaer ikke et Ord, men finder, at Talen indeholder en dobbelt Modsigelse, dels fordi den ender i det *Uforklarlige*, og dels fordi den *ender* deri, thi den, der vil ende med det Uforklarlige, han gjorde egentligen rigtigst i at begynde dermed og slet ikke sige Andet, for ikke at blive mistænkelig. Begynder han med det Uforklarlige og siger ikke Andet, da beviser dette ikke hans Afmagt, thi i negativ Forstand er det dog en Forklaring, men begynder han med Andet og ender i det Uforklarlige, da beviser dette hans Afmagt.

Altsaa at elske - dertil svarer det Elskelige, og det Elskelige er det Uforklarlige. Det lader sig høre, men forstaae lader det sig ikke, ligesaa lidet som den uforklarlige Maade, paa hvilken Elskoven griber sit Bytte.

Hvo vilde ikke føle det Ængstelige deri, hvis Menneskene omkring Een Tid efter anden faldt om og døde ganske pludselig, eller bleve convulsiviske, uden at Nogen formaaede at forklare Grunden. Men saaledes griber Elskoven netop ind i Livet, kun at man ikke bliver ængstelig derved, da de Elskende selv ansee det for den høieste Lykke; men derimod kommer til at lee deraf, thi det Comiske og det Tragiske correspondere bestandigt. Idag taler man med et Menneske, kan nogenlunde forstaae ham, imorgen taler han i Tunger og i besynderlige Gebærder - han er forelsket. Dersom Elskovens Udtryk var: at elske den første den bedste, saa lod det sig forstaae, at man ikke nærmere kunde forklare sig, men da Elskovens Udtryk er: at elske en Eneste, en eneste i den ganske Verden, saa synes en saadan uhyre Udsondrings-Act i sig at maatte indeholde en Dialektik af Grunde, man ikke saa meget maatte frabede sig at høre, fordi den Intet forklarede, som fordi den vilde blive altfor vidtløftig at høre paa. Men nei, den Elskende kan slet Intet forklare. Han har seet hundrede og atter hundrede Qvinder, han er maaskee bleven ældre, har Intet fornummet, pludselig seer han hende, hende, den Eneste - Cathrine. Er dette ikke comisk; er det ikke comisk, at det, der skal forklare og forskjønne hele Livet: Elskoven ikke er som et Senepskorn, hvoraf der voxer et stort Træ, men endnu mindre er i sin Grund slet Intet; thi ikke et eneste forudgaaende Kriterium lader sig angive, som var det f. Ex. i en vis Alder at Phænomenet indtraadte, og ikke en eneste Grund lader sig angive, hvorfor han vælger hende, hende ene i den ganske Verden, og det ingenlunde i samme Forstand »som Adam valgte Eva, fordi der ingen Anden var.« Eller er den Forklaring, som de Elskende give, ikke ligesaa comisk, eller rettere, udhæver den ikke netop det Comiske. De sige, at Elskov gjør blind, og deraf forklare de Phænomenet. Dersom et Menneske, der gik ind i et mørkt Værelse for at hente Noget, naar jeg raadede ham at tage et Lys med, svarede: det Hele er kun en Ubetydelighed, derfor tager jeg intet Lys med, o! da vilde jeg ypperligt forstaae ham. Dersom derimod den samme Mand tog mig afsides, og paa en hemmelighedsfuld Maade betroede mig, at det, han gik ind at hente, var af yderste Vigtighed, og derfor var det, at han kun kunde gjøre det iblinde - o! mon da mit svage dødelige Hoved skulde kunne følge denne høie Sving. Om jeg end, for ikke at fornærme ham, vilde lade være at lee; saasnaart han vendte mig Ryggen, vilde jeg neppe kunne bare mig. Men ad Elskov er der Ingen, som leer; thi dette er jeg forberedt paa, at jeg vilde komme i samme Forlegenhed, som Jøden, der efter at have endt sin Fortælling, sagde: er der Ingen, som leer. Dog har jeg ikke, som Jøden, udeladt Pointen, og forsaavidt jeg selv leer, er min Latter meget langt fra at ville fornærme Nogen. Tvertimod foragter jeg de Daarer, der indbilde sig, at deres Elskov har saa gode Grunde, at de kunne lee ad andre Elskende; thi da Elskov aldeles ikke lader sig forklare, er forsaavidt den ene Elskende ligesaa latterlig som den anden. Ligesaa daarligt og hoffærdigt finder jeg det ogsaa, at en Mand stolt seer sig om i Pigernes Kreds for at finde den, der er ham værdig, eller at en Pige stolt slaaer med Nakken og vrager, fordi Saadanne kun sysle med endelige Tanker indenfor en uforklaret Forudsætning. Nei, det, der beskæftiger mig, er Elskoven som saadan, det er den, som forekommer mig latterlig, og derfor frygter jeg den, at jeg ikke skal blive mig selv latterlig, eller latterlig i Gudernes Øine, som have dannet Mennesket saaledes. Dersom nemlig Elskov er latterlig, saa er det lige latterligt, enten jeg faaer en Prindsesse eller en Tjenestepige, og er det ikke latterligt, saa er det heller ikke latterligt, at elske en Tjenestepige, thi det Elskelige er jo det Uforklarlige. See derfor frygter jeg Elskov, men seer igjen her et Beviis for, at Elskov er comisk, thi min Frygt bliver af en saa besynderlig tragisk Art, at den netop belyser det Comiske. Naar man river Mursteen ned hænger man et Skildt ud, og jeg gaaer af Veien, naar en Bom er bleven malet sætter man en Afviser, naar en Kudsk er nærved at kjøre Een over, raaber han: varsko, naar der er Cholera, bliver der sat en Soldat udenfor o. s. v., det jeg mener, er, at naar der er Fare, lader Faren sig betegne, og man undgaaer den lykkelig ved at agte paa Mærkerne. Da jeg nu frygter for ved Elskov at blive latterlig, saa anseer jeg den jo for en Fare, hvad skal jeg nu gjøre for at undgaae den, eller hvad skal jeg gjøre for at undgaae den Fare, at en Qvinde bliver forelsket i mig. Langtfra mig er den stolte Tanke, at jeg skulde være en Adonis, som enhver Pige bliver forelsket i (relata refero, thi hvad det vil sige forstaaer jeg ikke), Guderne bevare mig; men da jeg ikke veed, hvad det Elskværdige er, kan jeg jo slet ikke vide, hvorledes jeg skal bære mig ad for at undgaae denne Fare. Da desuden lige det Modsatte kan være det Elskværdige, og da endelig det Uforklarlige er det Elskværdige, saa er jeg jo i samme Situation, som hiin Mand, Jean Paul taler om, der staaende paa eet Been læser en Plakat af følgende Indhold: her er sat Rævesaxe; og nu ikke tør trække Benet til sig eller sætte det til Jorden. Elske Nogen vil jeg ikke førend jeg har udtømt Elskovens Tanke; dette kan jeg ikke, jeg er tvertimod kommen til det Resultat, at den er comisk; saa vil jeg ikke elske, ak, men hermed er Faren ikke undgaaet, thi da jeg ikke veed, hvad det Elskværdige er, hvorledes det kommer paa mig eller hvorledes det kommer paa en Qvinde i Forhold til mig, saa kan jeg ikke være sikker paa at vide, om jeg har undgaaet Faren. Dette er tragisk, i en vis Forstand endog dybt tragisk, om end Ingen bryder sig om det, eller bryder sig om den bittere Modsigelse for den Tænkende, at der er et Noget, som overalt udøver sin Magt og dog ikke lader sig tænke, som maaskee endog pludselig kommer bag paa Den, der forgjebes søger at tænke det. Men det Tragiske heri har sin dybe Grund i det paaviste Comiske. Maaskee vil enhver Anden vende mig Alt om og slet ikke finde det comisk, som jeg finder comisk, men vel det comisk, hvori jeg finder mit Tragiske; men selv dette viser, at jeg til en vis Grad har Ret, og det hvorfor jeg, hvis jeg bliver Offer, bliver et tragisk eller comisk Offer, er dog aabenbart: at ville tænke over Alt, hvad jeg gjør og ikke bilde mig ind, at jeg tænker over Livet, naar jeg i Forhold til det Betydningsfulde siger: lad gaae.

Mennesket bestaaer af Sjel og Legeme, deri ere alle de viseste og bedste Mænd enige. Dersom man nu sætter Elskovens Potens i Forholdet mellem det Qvindelige og Mandlige, saa vil atter det Comiske vise sig i det Omslag, som foregaaer derved, at det høieste Sjelelige udtrykker sig i det mest Sandselige. Jeg tænker herved paa alle Elskovens høist besynderlige Gesticulationer og mystiske Tegn, kort paa det hele Frimureri,

der er en Continuation af hiint første Uforklarlige. Modsigelsen, hvori Elskoven her indvikler et Menneske, er denne, at det Symbolske slet ikke betyder Noget, eller hvad der er det Samme, at Ingen kan sige, hvad det skal betyde. To elskende Sjele forsikke hinanden, at de ville elske hinanden for alle Evigheder; derpaa omfavne de hinanden, og ved et Kys besegle de denne evige Pagt. Jeg spørger enhver Tænker, om han var faldet paa det. Og saaledes vexler det bestandigt i Elskov. Det høieste Sjelelige faaer sit Udtryk i den yderste Modsætning, og det Sandselige vil betegne det høieste Sjelelige. Posito jeg var forelsket. Det vilde da være mig af yderste Vigtighed, at den Elskede vilde tilhøre mig i alle Evigheder. Det forstaaer jeg, thi egentligen taler jeg her kun om en græsk Erotik, hvorved man elsker skønne Sjele. Naar da den Elskede havde forsikret mig det, da vilde jeg troe det, eller forsaavidt der blev nogen Tvivl tilbage, see at bekæmpe den. Men hvad skeer; thi hvis jeg var forelsket, vilde jeg vel bære mig ad som alle Andre, jeg vilde søge en anden Forvisning end den at troe hende, hvilken dog aabenbart er den eneste Forvisning. Her staaer jeg atter ved det Uforklarlige. Naar Kakkadue, som han bedst sidder, begynder at kroe sig som en And, der har forslugt sig, og derpaa opstøder det Ord: Mariane, saa leer alle Mennesker, jeg med. Maaskee finder Tilskuerne det Komiske i, at Kakkadue, der slet ikke elsker Mariane, er kommen i et saadant Rapport til hende; men sæt nu, at Kakkadue elskede Mariane, var det saa ikke comisk? mig forekommer det ligefuldt comisk, og det Comiske at ligge i, at Elskoven er bleven commensurabel og skal ansees som commensurabel for et saadant Udtryk. Om det har været Skik fra Verdens Begyndelse, gjør Intet til Sagen, det Comiske har Evighedens Hævd paa at ligge i Modsigelsen, og her er en Modsigelse. En Gliedermann er der egentligen ikke noget Comisk ved; thi det er ingen Modsigelse, at han gjør de besynderlige Bevægelser, da man jo trækker i Snoren. Men at være en Gliedermann i noget Uforklarligts Tjeneste, det er comisk, Modsigelsen er den, at der ikke sees nogen fornuftig Grund til, at man snart faaer en Trækning i det ene Been, snart i det andet. Naar jeg nu ikke kan forklare mig hvad det er jeg gjør, saa vil jeg ikke gjøre det, naar jeg ikke kan forstaae den Magt, i hvis Vold jeg giver mig, saa vil jeg ikke give mig i dens Vold. Og er Elskoven en saadan gaadefuldvold Lov, der knytter de yderste Modsætninger sammen, hvo indestaaer mig da for, at der ikke pludselig kan komme Confusion deri. Dog beskæftiger dette mig mindre. Saaledes har jeg vel hørt, at nogle Elskende finde, at andre Elskende bære sig latterligt ad. Hvad en saadan Latter egentligen mener, fatter jeg ikke, thi er hiin Lov en Naturlov, saa er den jo eens for alle Elskende, og er den en Frihedens Lov, saa maae jo hine leende Elskende kunde forklare Alt, hvilket de dog ikke kunne. Forsaavidt forstaaer jeg det bedre, at det ganske i Almindelighed er Tilfældet, at den ene Elskende leer ad den Anden, fordi den ene bestandig finder den anden latterlig men ikke sig selv. Dersom det er latterligt at kysse en styg Pige, er det ogsaa latterligt at kysse en smuk, og den Indbildning, at det at gjøre det paa en vis Maade skulde berettigede til at lee ad en Anden, som gjør det paa en anden Maade, er kun Hoffærdighed og en Sømmensværgelse, der dog ikke bringer en saadan Fornem udenfor det almindelige Latterlige, der ligger i, at Ingen kan sige, hvad det skal betyde, medens det dog skal betyde Alt, og betyde, at de Elskende ville tilhøre hinanden for alle Evigheder, ja hvad endnu morsommere er, forvise dem om, at de gjøre det. Dersom en Mand, som han sidder bedst, lægger Hovedet paa den ene Side, eller ryster med Hovedet, eller sparker ud med Benet, vilde svare mig, naar jeg spurgte ham, hvorfor han gjorde det: jeg veed det saavist ikke selv, det faldt mig saaledes ind, en anden Gang gjør jeg det anderledes, thi det er uvilkaarligt, o! da vilde jeg vel forstaae ham. Men dersom han sagde, hvad jo de Elskende sige om hine Gesticulationer, at hele Saligheden ligger deri, hvorledes skulde jeg da ikke finde det latterligt, som jeg ogsaa fandt hine først omtalte latterlige, rigtignok i en noget anden Forstand, indtil Manden forhindrede Latteren ved at forklare, at de Intet skulle betyde. Hermed er nemlig Modsigelsen, som ligger til Grund for det Comiske, hævet; thi at det Intetbetydende forklares Intet at betyde er slet ikke latterligt, vel derimod naar det forklares, at betyde Alt. I Henseende til det Uvilkaarlige er Modsigelsen oprindelig tilstede, som den: at man af et frit Fornuftvæsen ikke venter det Uvilkaarlige. Naar man saaledes antog, at Paven i det Øieblik han skulde sætte Kronen paa Napoleons Hoved kom til at hoste, eller at Brud og Brudgom i Vielsens høitidelige Øieblik kom til at nyse, saa viser det Comiske sig. Jo mere den givne Leilighed accentuerer det frie Fornuftvæsen, desto mere comisk bliver det Uvilkaarlige. Saaledes med Hensyn til de erotiske Gesticulationer, hvor det Comiske anden Gang kommer frem, derved at man vil forklare hiin Modsigelse ved at give dem absolut Betydning. Børn have som bekjendt stor Sands for det Comiske, til Vitterlighed tør man altid beraabe sig paa Børn i denne Henseende. I Reglen vil nu Børn altid komme til at lee ad Elskende, og foranlediger man dem til at fortælle hvad de have seet, kan vist Ingen lade være at lee. Maaskee kommer det deraf, at Børn udelade Pointen. Saa besynderligt er det, da Jøden udelod Pointen, vilde Ingen lee, her er det omvendt, naar man udelader Pointen, lee Alle; men da Ingen kan sige, hvori Pointen ligger, saa er den jo udeladt. De Elskende forklare Intet, De, der prise Elskoven, forklare Intet, men ere blot betænkte paa, som det bydes i Kongeloven, at sige Alt, hvad som behageligt og elskeligt kan være. Men Den, der tænker, han gjør sig Rede for sine Kategorier, og Den, der tænker over Elskoven, tænker ogsaa strax over Kategorierne. I Forhold til Elskoven gjør man det dog ikke, og man savner endnu en Pastoral-Videnskab, thi om end en Digter i et pastorale gjør et Forsøg paa, at lade Elskoven blive til, smugles dog Alt ind igjen ved Hjælp af et andet Menneske, hos hvem de Elskende lære at elske. - Det Comiske fandt jeg altsaa i de erotiske Omslag, hvorved det Høieste i een Sphære ikke finder sit Udtryk i denne Sphære, men i det reent Modsatte fra en anden Sphære. Det er comisk, at Elskovens høie Flugt (at ville tilhøre hinanden for alle Evigheder) ender bestandigt ligesom Saft i Spisekamret; men endnu mere comisk er det, at denne Ende paa Sagen skal være det høieste Udtryk.

Overalt hvor der er Modsigelse er ogsaa det Komiske tilstede. Dette Spor følger jeg bestandigt. Skulde det forstyrre Eder, kjære Drikkebrødre, at følge mig, saa følger med bortvendt Aasyn, jeg selv taler jo som med

et Slør for Øinene, thi da jeg kun seer det Gaadefulde, kan jeg jo ikke see, eller seer jeg jo Intet. Hvad er en Consequents? Dersom den ikke paa en eller anden Maade lader sig bringe under Identitet med det, hvoraf den er en Consequents, saa bliver det jo latterligt, om den alligevel skal gaae og gjelde for en Consequents. Naar saaledes en Mand, der vil bade sig, springer ud i Badekarret og idet han noget fortumlet atter dukker op, griber efter Badetuget for at holde sig fast, men tager fejl og griber i Snoren til et Styrtebad, der nu ganske vel motiveret og med al mulig Føie styrter over ham, saa er Consequentsen ganske rigtig. Det Latterlige ligger i, at han greb fejl, men der er intet Latterligt i, at et Styrtebad styrter ned, naar man drager i Snoren, snarere vilde det blive latterligt, hvis det udeblev, som hvis, for at eftervise Rigtigheden af min Sætning om Modsigelsen, som hvis en Mand samlede sin Sjæl for ret at være forberedt og ret at være istand til at bære hiin Gysen, med Beslutningens Begeistring greb i Snoren – og Styrtebadet udeblev. Lader os nu see, hvorledes det er med Elskov. De Elskende ville tilhøre hinanden for alle Evigheder. Dette udtrykke de paa hiin besynderlige Maade ved at omslutte hinanden i Øieblikkets Inderlighed, og al Elskovens Saligheds Lyst skal ligge deri. Men al Lyst er selvisk. Den Elskendes Lyst er nu vel ikke selvisk i Forhold til den Elskedes, men begges i Forening er absolut selvisk, forsaavidt de i Foreningen og Elskoven danne et Selv. Og dog ere de bedragne; thi i samme Øieblik triumpherer Arten over Individerne, Arten seirer medens Individerne ere nedsatte til at være i dens Tjeneste. Dette finder jeg er mere latterligt end hvad Aristophanes fandt saa latterligt. Thi det Latterlige i hiin Halvering ligger i Modsigelsen, hvad Aristophanes ikke tilstrækkeligt udhæver. Naar man betragter et Menneske skulde man dog troe, at han var en Heelhed for sig, det troer man ogsaa, indtil man i Elskovens Besættelse seer, at han kun er en Halvhed, der løber om efter sin anden Halvdeel. Der ligger intet comisk i et halvt Æble, det Comiske vilde først vise sig, hvis et heelt Æble var et halvt Æble; i det Første er der ingen Modsigelse, men vel i det Sidste. Dersom man gjør Alvor af det med den Talemaade, at Qvinden er kun et halvt Menneske, saa vilde hun slet ikke være comisk i Elskov. Manden derimod, der har nydt borgerlig Agtelse som et heelt Menneske, han bliver comisk, naar han pludselig begynder at løbe om og derved forraader, at han kun er et halvt Menneske. Jo mere man tænker derover, desto latterligere bliver det; thi hvis Manden virkelig er en Heelhed, saa bliver han jo ikke i Elskoven en Heelhed, men han og Qvinden bliver halvanden. Hvad Under da, at Guderne lee og især ad Manden. Dog jeg vender tilbage til min Consequents. Naar nu de Elskende have fundet hinanden, skulde man dog troe, at de vare en Heelhed, og heri skulde jo Sandheden ligge af, at de vilde leve for hinanden i alle Evigheder. Men see, de begynde med, istedenfor at leve for hinanden, at leve for Slægten, og dette ane de ikke. – Hvad er en Consequents? Dersom man, naar den er fremtraadt, ikke kan see den ind i det, hvoraf den fremtraadte, saa er det en Latterlighed med en saadan Consequens, og de ere latterlige, hvem den vederfares. Dersom nu hine adskilte Halvheder have fundet hinanden, saa er dette jo den fuldkomne Tilfredsstillelse og Hvile, og dog følger deraf en ny Tilværelse. At det, at de Elskende finde hinanden, for dem bliver en ny Tilværelse, lader sig forstaae, men ikke, at en ny Tilværelse derfra daterer sig for en Anden. Og dog er denne resulterende Consequents større end det, hvoraf den er Consequents, og dog maa jo en Afslutning som hin de Elskendes, der de fandt hinanden, være et Tegn paa, at der ingen Consequents yderligere lod sig tænke. Har nogen anden Lyst en Analogi hertil? Tvertimod betyder jo ellers altid Lystens Tilfredsstillelse en Stilstand, og selv om der indtræder en tristitia, der tyder paa, at al Lyst er comisk, saa vil en saadan tristitia være en simpel Consequents, om end ingen tristitia vidner saa høit for et foregaaende Comisk som Elskovens. Derimod er det noget Andet med en saadan uhyre Consequents, som den, om hvilken vi tale, en Consequents, hvorom Ingen veed hvorfra den kommer, eller om den kommer, medens den dog, hvis den kommer, kommer som en Consequents.

Hvo fatter dette? Og dog er for de Indviende hvad der er Elskovens høieste Lyst tillige det Betydningsfuldeste; det er saa betydningsfuldt, at de Elskende endog antage nye Navne, der ere derivede af Consequentsen, som altsaa besynderligt nok faaer tilbagevirkende Kraft. Den Elskende kaldes nu Fader og den Elskede Moder, og disse Navne ere dem selv de skjønneste. Og dog er der Den, for hvem disse Navne ere endnu skjønnere; thi hvad er skjønt som Pieteten? mig forekommer den det Skjønneste af Alt, og heldigviis kan jeg forstaae dens Tanke. Menneskene lære, at det bør sig Sønnen at elske Faderen. Det forstaaer jeg, jeg aner end ikke nogen Modsigelse, jeg føler mig saligt bunden i Pietetens skjønne Kjerlighedsbaand. Jeg troer, at det er det Høieste at skyldte et andet Menneske Livet, jeg troer, at denne Gjæld ikke lader sig opgjøre eller udtømme ved nogen Beregning, og derfor finder jeg det ret, hvad Cicero siger, at Sønnen altid har Uret mod Faderen, og det er jo netop Pieteten, der lærer mig at troe dette, lærer mig end ikke at ville gennemtrænge det Skjulte men heller forblive skjult i Faderen. Ganske rigtigt, jeg er glad ved at være et andet Menneskes største Skyldner, men omvendt. Førend jeg beslutter mig til at gjøre et andet Menneske til min største Skyldner, vil jeg dog nok være mig selv klar, thi i mine Tanker er der ingen Sammenligning mellem at være et andet Menneskes Skyldner og at gjøre et andet Menneske til sin, saa han i al Evighed ikke kan blive fri derfor. Hvad da Pieteten forbyder Sønnen at betænke, det byder Kjerligheden Faderen at betænke. Og nu er Modsigelsen der atter. Er Sønnen et evigt Væsen ligesom Faderen, hvad vil saa det sige, at være Fader; jeg maa jo smile ad mig selv, ved at tænke mig som Faderen, medens Sønnen bevæges dybest naar han tænker sit Forhold til Faderen. Jeg forstaaer ret vel, hvad Plato skjønt har sagt, at et Dyr føder et Dyr af samme Art, en Plante en Plante af samme Art og saaledes et Menneske et Menneske; men hermed er Intet forklaret, Tanken ikke tilfredsstillet, kun en dunkel Følelse vakt; thi et evigt Væsen lader sig ikke føde. Saasnt da Faderen betragter Sønnen efter hans evige Væsen, hvilket jo er den væsentlige Betragtning, saa maa han vel smile ad sig selv, idet han ingenlunde kan fastholde alt det Skjønne og Betydningsfulde, som glæder Sønnen i Pieteten. Betragter han derimod Sønnen efter hans sandselige Natur,

saa maa han atter smile, fordi det at være Fader er altfor betydningsfuldt et Udtryk derfor. Skulde det endeligen lade sig tænke, at Faderen havde Indflydelse paa Sønnen, at Faderens Væsen blev en Forudsætning, fra hvilken Sønnens Væsen ikke kunde frigjøre sig, da kommer Modsigelsen fra en anden Side; thi da er den Tanke saa forfærdelig, at der Intet paa Jorden er saa forfærdeligt som at være Fader. Der er ingen Sammenligning mellem at slaae et Menneske ihjel og at give et Menneske Livet, det første afgjør blot hans Skjæbne for Tiden, det Andet for Evigheden. Saaledes er atter Modsigelsen her baade til at lee og til at græde over. Er det at være Fader en Indbildning, om ikke i den Forstand, hvori Magdelone siger det til Jeronymus i *Erasmus Montanus*, eller er det det Forfærdeligste af Alt; er det den største Velgjerning eller er det Lystens høieste Nydelse, er det Noget, der hænder, eller er det den høieste Opgave?

See! derfor har jeg forsaaget al Elskov, thi min Tanke er mig Alt. Er Elskov den saligste Lyst, saa forsager jeg den uden hverken at ville fornærme eller misunde Nogen, betinger Elskov den høieste Velgjerning, saa fornægter jeg Leiligheden dertil, men min Tanke er frelst. Ikke er jeg uden Øie for det Skjønne, ikke er mit Hjerte ubevæget, naar jeg læser Digternes Sange, ikke er min Sjel uden Veemod, naar jeg hendrømmer i hiin skønne Forestilling om Elskov, men min Tanke vil jeg ikke være utro, og hvad hjalp det, for mig er der dog ingen Salighed, hvor jeg ikke har min Tanke frelst, hvor jeg, hvis jeg var der, vilde indtil Fortvivlelse længes efter Tanken, som jeg ikke tør forlade for at hænge fast ved en Hustru, da den er mig mit evige Væsen og altsaa endnu mere værd end Fader og Moder og endnu mere værd end en Hustru. Vel indseer jeg, at dersom Noget maa være helligt, da Elskov, at dersom nogetsteds Troløshed er nedrig da i Elskov, at dersom noget Bedrag er afskyeligt da i Elskov; men min Sjel er reen, jeg har aldrig seet paa nogen Qvinde for at begjære hende, jeg har ikke flagret ubestemt, indtil jeg iblunde styrtede eller hensvimlede i det mest Afgjørende. Dersom jeg vidste hvad det Elskværdige er, saa vilde jeg med Vished vide, om jeg ikke havde forskyldt at friste Nogen, men da jeg ikke veed det, kan jeg kun med Bestemthed vide, at jeg ikke er mig bevidst at have villet det. Sæt jeg gav mig hen, sæt jeg kom til at lee, eller sæt jeg segnede under Forfærdelsen, thi mig er det umuligt at finde den smale Vei, som de Elskende gaae paa saa let som var det den brede, uforstyrret af alle Anfægtelser, som de vel have tænkt, da vor Tid jo har gennemtænkt Alt, og som en Følge deraf let forstaaer, hvad jeg mener; at det at handle umiddelbart er nonsens, og man altsaa maa have gennemtænkt alle mulige Reflexioner, inden man handler; – sæt jeg gav mig hen. Havde jeg da ikke uopretteligt fornærmet den Elskede, hvis jeg loe, eller ustandseltigt styrtet hende i Fortvivlelse, hvis jeg segnede. Thi dette indseer jeg vel, at en Qvinde ikke kan være saa gennemreflekteret, og en Qvinde, der fandt Elskov comisk (hvad kun Guder og Mænd kan finde den, og hvorfor Qvinden er en Fristelse, der vil forlokke dem til at blive latterlige), vilde forraade betænkelige Forkundskaber, og mindst forstaae mig, men en Qvinde, der fattede Forfærdelsen vilde have tabt sin Elskelighed og dog ikke forstaae mig, vilde være tilintetgjort, hvilket jeg ingenlunde er, saa længe min Tanke frelser mig.

Er der Ingen, som leer! Da jeg begyndte med at ville tale om det Comiske i Elskov, ventede I maaskee at komme til at lee, thi I ere alle lattermilde, som jeg selv er en Ven af Latter, og dog loe I maaskee ikke. Virkningen var en anden, og dog beviser den netop, at jeg har talet om det Comiske. Er der Ingen, som leer ad min Tale, nu vel saa leer lidt ad mig kjære Drikkebrødre, det skal ikke forundre mig; thi hvad jeg leilighedsviis har hørt Eder sige om Elskov, forstaaer jeg ikke – formodentligen ere I Indviede!

Derpaa satte det unge Menneske sig ned, han var næsten bleven skjønnere end før Maaltidet; nu sad han og saae hen for sig uden at bekymre sig om de Andre. Johannes Forførelsen vilde strax til at gjøre Indvendinger mod det unge Menneskes Foredrag, men blev afbrudt af Constantin, der advarede mod Discussioner og decreterede, at der nu blot maatte tales. I saa Fald betingede Johannes sig, at være den, der talte sidst. Dette gav igjen Anledning til en Strid om, i hvilken Orden de skulde tale, hvilken Constantin atter standsede ved at tilbyde sig nu at tale, mod at man anerkjendte hans Competence til at byde de Andre at tale efter Tour.

Constantin taledes saaledes.

Der er Tid til at tie, og der er Tid til at tale, nu synes Tiden at være til at tale kort; thi vor unge Ven har talet Meget og meget besynderligt. Hans vis comica har bragt os til at stride ancipiti proelio, thi hans Tale var ligesaa tvivlsom som han selv er det, som han nu igjen sidder der: en raadvild Mand, der ikke veed, om han skal lee eller han skal græde eller han skal forelske sig. Ja havde jeg været forudvidende om hans Tale, som han fordrer at være det om Elskov, saa havde jeg forbudt ham at tale, men nu er det bag efter. Saa byder jeg Eder da kjære Drikkebrødre, at »I lystige og muntre her skulle være« og kan jeg ikke byde dette, saa byder jeg Eder, at glemme hver Tale, saa hurtigt som den er holdt, at skylde den ned i en eneste Slurk.

Og nu til Qvinden, som jeg vil tale om. Ogsaa jeg har grundet, og jeg har udgrundet hendes Kategori, ogsaa jeg har søgt, men jeg har ogsaa fundet, og gjort en mageløs Opdagelse, hvilken herved meddeles Eder. Hun opfattes ene rigtigt under Kategorien Spas. Manden tilkommer det at være absolut, at handle absolut, at udtrykke det Absolute; Qvinden ligger i Relationen. Mellem tvende saa forskellige Væsener kan

ingen sand Vexelvirkning finde Sted. Dette Misforhold er netop Spasen; og med Qvinden kom Spasen ind i Verden. Dog følger det af sig selv, at Manden maa vide at holde sig under det Absolute, thi ellers viser der sig Intet, det vil sige der viser sig noget meget Almindeligt, at Manden og Qvinden passe for hinanden, han som Halvmand og hun som Halvmand.

Spas er ingen æsthetisk, men en ufuldbaar ethisk Kategori. Den virker paa Tanken, som det vilde virke paa Sindet at høre en Mand høitideligt begyndende en Tale, reciterende et Comma eller to med denne Diction, derpaa sige: hm! en Tankestreg og saa tie stille. Saaledes med Qvinden. Man sigter med den ethiske Kategori paa hende, man lukker Øinene, man tænker det Absolute i ethiske Fordringer, man tænker Mennesket, man aabner Øiet, man fæster Blikket paa den dydzirede Jomfru, der eksperimenteres at indfri Fordringen; man bliver benauet og siger ved sig selv: aah! det er vist Spas. Spasen er nemlig den, at lægge Kategorien an, at holde hende under den, fordi Alvoren aldrig kan blive Alvor, men dette er netop Spasen; thi turde man fordre det af hende, var det ikke Spas. At bringe hende under en Luftpumpe og pumpe Luft fra hende er Synd og slet ikke moersomt, men at pumpe hende Luft til, at puste hende op i overnaturlig Størrelse, at lade hende have naaet al den Idealitet, som en lille Jomfru paa sexten Aar kan indbilde sig at ville have, er Forestillingens Begyndelse, og Begyndelsen paa en høist underholdende Forestilling. Ingen Yngling har halv saa megen indbildt Idealitet som en ung Pige, men det kommer igjen, sagde Skrædderen, thi al hendes er Illusion.

Betragter man ikke Qvinden saaledes, kan hun afstedkomme ubodelig Skade; ved min Opfattelse bliver hun uskadelig og moersom. For en Mand er intet Forfærdeligere end at gribe sig selv i Piat. Hermed er al sand Idealitet tilintetgjort; thi at være en Skurk lader sig angre, ikke at have meent et Ord af hvad man har sagt, lader sig fortryde, men at være Piat, vitterlig Piat, at have meent Alt og see! det var Piat: Sligt væmmes endogsaa Angeren ved. Med Qvinden anderledes. Hun har et oprindeligt Privilegium paa i mindre end 24 Timer at transfigureres i det uskyldigste og tilgiveligste Galimathias; thi langt fra hendes oprigtige Sjæl være det at ville bedrage Nogen; hun meente Alt, hvad hun sagde, nu siger hun det Modsatte; men med samme elskelige Aabenhjertighed, thi nu vil hun døe paa det Modsatte. Dersom da Manden af fuld Alvor giver sig hen i Elskov, da kan han sige, han har godt assureret, ifald han ellers nogetsteds kan faae assureret; thi et saa fængeligt Stof som en Qvinde maatte altid gjøre Assurandeuken betænkelig. Hvad har han ogsaa gjort, han har identificeret sig med hende, gaaer hun af Nytaarsaften som et Knald, saa gaaer han med, og skeer det ikke, er han dog kommen i et temmeligt nært Svogerskab med Faren. Og hvad kan han ikke tabe? Han kan tabe Alt; thi der er kun een absolut Modsætning til det Absolute, det er Piat. Han skal ikke søge Tilflugt i noget Selskab for moralskfordærvede Personer, thi han er ikke moralskfordærvet, langt fra, han er blot reduceret in absurdum og lyksaliggjort i Galimathias, han er bleven til Nar. Imellem Mand og Mand kan dette aldrig skee. Fatter en Mand saaledes af i Nonsens, saa foragter jeg ham; narrer han mig ved sin Klogskab, saa holder jeg blot den ethiske Kategori paa ham, og Faren er meget ubetydelig. Gaaer det meget vidt, nu vel, saa jager jeg ham en Kugle gjennem Hovedet, men at udfordre en Qvinde, hvad er det, hvo veed det ikke, det er Spas, ligesom da Xerxes lod Havet pidske. Naar Othello myrder Desdemona, og hun virkelig havde været skyldig, saa har han dog Intet vundet, han er til Nar og han bliver til Nar, thi selv idet han myrder hende gjør han kun en Concession i Henseende til en Conseqvents, som oprindeligt har gjort ham latterlig, hvorimod Elvire kan være aldeles pathetisk bevæbnet med Dolken for at hævne sig. At Shakspeare har opfattet Othello tragisk (ogsaa fraseet den ulykkelige Katastrophe, at Desdemona er uskyldig) lader sig kun forklare, men ogsaa absolut retfærdiggjøre derved, at Othello er en farvet Mand. Thi en farvet Mand, kjære Drikkebrødre, der ikke kan antages at repræsentere Aand, en farvet Mand, kjære Drikkebrødre, der altsaa bliver grøn i Ansigtet, naar han bliver vred (hvilket er et physiologisk Factum), en farvet Mand kan vel blive tragisk ved at være bleven bedragen af en Qvinde, ligesom Qvinden har hele Tragediens Pathos paa sin Side, naar hun er bedragen af Manden. En Mand, der bliver rød i Kammen, kunde maaskee blive tragisk, men en Mand, af hvem man tør fordre Aand, han bliver enten ikke jaloux, eller han bliver comisk, naar han bliver det, og allermest, naar han kommer løbende med en Dolk. Skade at Shakspeare ikke har leveret et saadant Digterværk, hvor den i en Qvindes Utroskab indeholdte Fordring blev protesteret af Ironien; thi det er ikke givet Enhver, der indseer det Comiske deri, ja endog kan udvikle det, at fremsætte det dramatisk. Men man tænke sig Socrates overraskende (thi det var allerede usocratisk at tænke sig Socrates væsentligt bekymret om eller vel endog udspionerende Xantippes Troskab) Xantippe in flagranti, jeg tænker, at hiint fine Smil, der gjorde den styggeste Mand i Athen til den skjønneste, for første Gang har forvandlet sig til en Skoggerlatter. Paa den anden Side, da dog stundom Aristophanes har villet fremstille Socrates latterlig, ubegribeligt, at det ikke er faldet ham ind, at lade Socrates komme løbende ind paa Scenen raabende: hvor er hun, hvor er hun, at jeg kan myrde hende ☹: den utro Xantippe. Thi om Socrates blev Hanrei eller ei gjør egentligen Intet til Sagen, Alt hvad Xantippe vil gjøre i denne Henseende er spildt Uleilighed som at kneppe i Lommen, Socrates bliver den samme intellectuelle Helt ogsaa med Horn i Panden; men at han kunde blive jaloux, at han kunde ville myrde Xantippe: ak da havde Xantippe havt en Magt over ham, som ikke hele den græske Stat og Dødsstraffen – at gjøre ham latterlig. En Hanrei er derfor comisk i sit Forhold til Konen, men kan betragtes tragisk i sit Forhold til andre Mænd. Her ligger nærmest den spanske Opfattelse af Ære. Dog er det Tragiske væsentligen dette, at han ingen Opreisning kan faae og Smerten i hans Lidelse egentligen den, at hans Lidelse er meningsløs, hvilket er forfærdeligt nok. At skyde en Qvinde, at udfordre hende, at foragte hende, gjør Alt den stakkels Mand kun mere latterlig, thi Qvinden er det svagere Kjøn. Denne Betragtning kommer igjen allevegne og

forvirrer Alt. Gjør hun det Store, beundrer man hende mere end Manden, fordi man ikke har troet at turde fordre det af hende. Bliver hun bedragen, har hun al Pathos i sin Faveur, bliver en Mand bedragen, har man lidt Medlidenhed, og lidt Taalmodighed saa længe han er tilstede, for at lee naar han er gaaet.

See derfor gjør man vel i itide at betragte Qvinden som Spas. Morskaben er ubetalelig. Man betragter hende som en absolut Størrelse, og gjør sig selv til en relativ. Man siger hende ikke imod, langt fra, thi det er kun at hjælpe hende. Netop fordi hun ikke kan begrænde sig selv, tager hun sig i Alvor talt bedst ud, naar man siger hende lidt imod. Man tvivler aldrig om hvad hun siger, langt fra, man troer hvert Ord. Med et i udsigelig Beundring og salig Bedunstelse famlende Blik omkredser man hende i Tilbederens Dandsetrin: man falder paa Knæ, man smægter, man hæver sit Øie op til hende, man smægter, man aander atter. Man gjør Alt hvad hun siger som en lydige Slave. Nu kommer Humlen. At en Qvinde kan tale γ : verba facere behøver intet Beviis. Uheldigviis har hun ikke Reflexion nok til at sikkre sig mod paa Længden γ : maximum otte Dage at sige sig selv imod, naar Manden ikke hjælper hende regulativt ved at sige hende imod. Følgen er da, at i en føie Tid er Confusionen i fuld Gang. Havde man ikke gjort, hvad hun sagde, saa vilde Confusionen være bleven ubemærket, thi hun glemmer igjen ligesaa frisk væk, som hun snakker frisk væk. Men da hendes Tilbeder har gjort Alt og i alle Maader været hende til Tjeneste, saa bliver Confusionen haandgribelig. Jo mere begavet Qvinden er, desto morsommere. Jo mere begavet, desto mere Phantasi har hun. Jo mere Phantasi, desto gevaltligere er hun i Øieblikket, desto mere Confusion viser der sig i det næste Øieblik. I Livet sees Morskaben sjelden, fordi denne blinde Lydighed under en Qvindes Indfald er meget sjelden. Findes den hos en smægtende Hyrde, saa mangler han jo Evne til at see Morskaben. Den Idealitet, som en lille Jomfru har i Phantasi-Øieblikket, findes virkelig hverken hos Guder eller Mennesker, men desto morsommere er det at troe hende og puste til.

Morskaben er som sagt ubetalelig, ja jeg veed det, jeg har stundom ikke kunnet sove om Natten blot for at betænke, hvilke nye Confusioner jeg ved den Elskedes Haand og min underdanige Tjenstiver skulde opleve; thi Ingen, der spiller i Lotteriet kan opleve besynderligere Combinationer end den, der er passioneret for dette Spil. Og dette staaer fast, enhver Qvinde har denne Mulighed til at gaae op og forklares i Nonsens med en Elskelighed, med en Ugenerthed, en Sikkerhed, som det sømmer sig det svagere Kjøen. Som en retskaffen Elsker opdager man enhver Ynde hos den Elskede. Naar man nu træffer paa denne Genialitet, da lader man den ikke staae hen som en Mulighed, men udvikler den tvertimod til Virtuositet. Videre behøver jeg Intet at sige, videre lader Intet sig sige i Almindelighed, Enhver forstaaer mig. Som da Een har sin Morskab af at balancere med en Stok paa Næsen, af at svinge med et Glas, uden at dets Indhold flyder ud, af at dandse mellem Æg, og andre lignende ligesaa underholdende som gavnlige Øvelser, saaledes og ikke anderledes har den Elskende i Samlivet med den Elskede den uvurderligste Morskab og det interessanteste Studium. I erotisk Henseende troer man hende absolut, ikke blot at hun er Een tro, den Leeg er man snart kjed af, men man troer absolut alle hine Udbrud af en ubrødelig Romantik, i hvilken hun formodentligen vilde omkomme, hvis man ikke anbragte en Sikkerhedsventil, gennem hvilken Sukket, og Røgen og Romantikens Aria strømmer ud og lyksaliggjør den Tilbedende. Man holder hende beundrende paa en Julius Spidse, kun er Forskjellen den, at intet Menneske har tænkt paa saa meget som at krumme et Haar paa Romeos Hoved. I intellectuel Henseende tiltroer man hende Alt og, hvis man har været saa heldig at finde den Rette, da har man een to tre en æggesyg Forfatterinde og man selv skygger beundrende for Øinene med Haanden medens man admirerer, hvad den lille sorte Høne forøvrigt yder. Ubegribeligt, at Socrates ikke valgte dette Parti istedenfor at skjendes med Xantippe, nu det forstaaer sig, han vilde jo øve sig ligesom Berideren, der, selv om han har den bedst tilredne Hest, dog veed at tirre den saaledes, at der kan blive Grund nok til at ride den til.

Jeg vil gaae lidt concretere frem, for at belyse et enkelt og ret interessant Tilfælde. Der er talet meget om den qvindelige Troskab, men sjelden tales der retteligen om den. Reent æsthetisk betragtet hører den hjemme som et Phantom hos Digteren, der gaaer over Scenen for at finde den Elskede, det Phantom, der sidder ved Rokken og venter den Elskede - thi naar hun har fundet ham og han er kommen, ja saa veed Æsthetiken Intet videre. Hendes Utroskab, der umiddelbart kan sættes i Forbindelse med hiin foregaaende Troskab, betragtes væsentligen ethisk, da møder Jalousien som en tragisk Lidenskab. Der bliver tre Tilfælde, og Forholdet er gunstigt for Qvinden, thi de to Tilfælde vise Troskab, det tredie Utroskab. Ubegribelig stor er hendes Troskab, saalænge hun ikke er sikker paa den Elskede, og noksaa ubegribelig stor, naar han frabeder sig hendes Troskab, det tredie Tilfælde det var Utroskaben. Saa snart man nu har Aand og Uinteressethed nok til at tænke, saa vil man let allerede i det her Sagte finde Berettigelse for Kategorien: Spas. Vor unge Ven, hvis første Begyndelse paa en Maade vildledede mig, gjorde Mine til at ville begynde herpaa, men sprang fra forfærdet over Vanskeligheden. Dog er Forklaringen ikke vanskelig, naar man virkelig gjør Alvor af at sætte ulykkelig Kjerlighed og Døden i Forhold til hinanden, naar man har Alvor til at fastholde denne Tanke; og saa megen Alvor bør man altid have - for Spasens Skyld. Den hele Tale stammer naturligviis fra en Qvinde eller et qvindeligt Mandfolk. Man kjender den strax, thi den er et af disse absolute Udbrud, der sagte med stor Aplomb i Øieblikket, ere sikkre paa stor Applaus i Øieblikket; skjøndt den er en Tale om Liv og Død, er den dog beregnet paa at nydes ligesom spansk Vind i Øieblikket; skjøndt den angaaer et heelt Liv er den dog aldeles ikke forpligtende for den Døende, men forpligter kun Tilhørerer til i samme Øieblik at ile den Døende til Hjælp. Hvis en Mand vil holde saadan Tale, da er det slet ikke morsomt, thi han er for foragtelig til at man kan lee ad ham. Qvinden derimod er Geni, er elskelig i sin Genialitet, er morsom først og sidst.

Altsaa den Elskende dør af Elskov, det er vist; thi har hun ikke selv sagt det. Her ligger hendes Pathos; thi Qvinden er Mand, hun er idetmindste Mand for at sige hvad neppe nogen Mand er Mand for at gjøre. Mand er hun. Idet jeg siger dette, har jeg sigtet ethisk paa hende. Gjører ligesaa kjære Drikkebrødre, og forstaaer nu Aristoteles. Han bemærker rigtigt, at Qvinden ikke ret er brugbar i Tragoedien. Det er ogsaa klart, hun hører hjemme i det pathetiske og serieuse Divertissement, ikke i fem Akts Stykket, men i den dramatiske halvtimes Spøg. Altsaa hun dør. Men skulde hun derfor ikke kunne elske igjen? Hvorfor ikke; dersom man ellers kan faae hende tillive igjen. Kommer hun tillive igjen, saa er hun jo et nyt Menneske, og et nyt Menneske, et andet Menneske, begynder, elsker første Gang, og deri er Intet paafaldende. O! Død stor er din Kraft; ikke det heftigste Vomitiv, ikke det stærkeste Laxativ kunde virke saa udfeieende. – Confusionen er ypperlig, naar man blot passer paa og ikke glemmer. En Afdød er en af de morsomste Figurer, man kan træffe sammen med i Livet. Sært nok, at den ikke bruges hyppigere paa Scenen, i Livet seer man af og til en Saadan. Allerede en forhenværende Skindød har i Grunden en comisk Mærkværdighed, men en virkelig Afdød præsterer Alt, hvad man med Billighed kan forlange af Bidrag til det Morsomme. Man passe blot paa; jeg selv blev egentligen opmærksom derpaa ved en Dag at gaae med en Bekjendter gjennem Gaden. Vi mødte et forbigaaende Par. Af hans Mine at slutte antog jeg, at han kjendte dem, og spurgte ham derom. »Ih! svarede han, meget godt og nøie kjender jeg især Damen, thi det var min Afdøde.« Hvilken Afdøde? spurgte jeg, »Ih! min afdøde første Kjerlighed; ja det var en besynderlig Historie; hun sagde: jeg dør; i samme Øieblik afgik hun, som naturligt er, ved Døden, ellers kunde man have sat i Enkekassen. Det var for silde; død var hun og død blev hun, og jeg vanker nu, som Digteren siger, om og søger forgjæves den Elskedes Grav, at jeg kan offere hende en Taare.« Saaledes hiin nedbøiede Mand, der stod ene tilbage i Verden, ihvorvel det dog trøstede ham at finde den salig Elskede allerede langt henne om ikke ved en Anden, saa dog med en Anden. Godt er det, tænkte jeg, for Pigerne, at de ikke skulle begraves hver Gang de døde; havde Forældre hidtil anseet Drengbørn for de mest bekostelige, saa kunde Pigebørnene let blive endnu bekosteligere. En simpel Utroskab er ikke nær saa morsom, jeg mener, at en Pige forelsker sig i en Anden og siger til sin Mand: jeg kan ikke, frels mig fra mig selv; men at døe af Sorg, fordi hun ikke kan udholde, at den Elskede er fjernet fra hende paa en Reise til Vestindien, at maatte finde sig i at han reiser, og saa ved hans Hjemkomst ikke blot ikke være død, men knyttet for evigt til en Anden, det er virkelig en besynderlig Skjebne for en Elsker. Hvad Under da, at den nedbøiede Mand stundom trøstede sig med Omqvæddet af en gammel Vise: Hurra for Dig og mig siger jeg, den Dag forglemmes aldrig!

Tilgiver mig nu kjære Drikkebrødre, hvis jeg har talet for længe; og tømmer nu et Glas for Elskov og for Qvinden. Skjøn er hun og deilig, naar hun betragtes æsthetisk, det lader sig ikke negte. Men som det saa ofte er sagt, saa vil jeg ogsaa sige det; derved bør man ikke blive staaende, men gaae videre. Betragt hende da ethisk, begynd derpaa, og Du har Spasen. Selv Plato og Aristoteles antager, at Qvinden er en ufuldstændig Form, altsaa en irrationel Størrelse, der maaskee engang i en bedre Tilværelse lader sig føre tilbage paa Manden; her i Livet maa man tage hende for hvad hun er. Hvad dette er, vil snart vise sig, thi ogsaa hun tilfredsstilles ikke ved det Æsthetiske, hun gaaer videre, hun vil emanciperes, det er hun Mand for at sige. Saa skeer det, og saa vil Spasen blive over al Maade.

Da Constantin havde talet, bød han øieblikkeligt Victor Eremita at begynde; denne taledes saaledes.

Som bekjendt takker Plato Guderne for fire Ting, og for det fjerde takker han, fordi han var bleven samtidig med Socrates. De tre første Goder, han nævner, har allerede en tidligere græsk Philosoph bragt Guderne sin Tak for; og slutter jeg, at det er Taksigelse værd. Ak! men vilde jeg end takke som hine Grækere, jeg kan jo dog ikke takke for, hvad der blev mig negtet. Saa vil jeg da samle min Sjæl i Tak for det Ene, der ogsaa blev mig givet: at jeg er bleven en Mand, ikke en Qvinde.

At være en Qvinde er noget saa besynderligt, saa blandet, saa sammensat, at intet Prædicat udtrykker det, og at de mange Prædicater, hvis man vilde bruge dem, sige hinanden imod paa en Maade, saa kun en Qvinde kan udholde det, ja hvad værre er finde sig lykkelig derved. At hun i Virkeligheden betyder mindre end Manden, er ikke hendes Ulykke, end mindre hvis hun fik det at vide, thi det lader sig jo udholde, nei Ulykken er, at hendes Liv i den romantiske Bevidsthed er blevet meningsløst, saa hun det ene Øieblik betyder Alt, i det næste slet Intet, uden nogensinde at faae at vide, hvad hun dog egentligen har at betyde, og dog er dette ikke Ulykken, men væsentligen er den den, at hun ikke kan faae det at vide, fordi hun er Qvinde. Jeg for mit Vedkommende, hvis jeg var Qvinde, vilde hellere være det i Orienten, hvor jeg var Slavinde; thi at være Slavinde, hverken mere eller mindre, er dog altid Noget i Sammenligning med at være hu hei og ingen Ting.

Selv om en Qvinders Liv ikke havde saadanne Modsætninger, den Udmærkelse, hun nyder og som med Rette antages at tilkomme hende qua Qvinde, en Udmærkelse, hun ikke deler med Manden, peger allerede hen paa det Meningsløse. Denne Udmærkelse er Galanteriets. At være galant mod Qvinden sømmer sig for Manden. Galanteriet bestaaer nu ganske simpelt deri, at man opfatter Den i phantastiske Kategorier, mod hvem man er galant. At være galant mod Manden, er derfor en Fornærmelse, thi han frabeder sig Brugen af

phantastiske Kategorier. Derimod er Galanteriet en Tribut til det smukke Kjøen, en Udmærkelse, der væsentligen tilkommer det. Ak! Ak! Ak! Var det nu endda en enkelt Cavaleer, der var galant, saa var Sagen ikke saa betænkelig. Men saaledes er det ikke. I Grunden er enhver Mand galant, han er det uvilkaarligt. Dette betyder altsaa, at det er Tilværelsen selv, der har regaleret det smukke Kjøen med denne provenue. Paa den anden Side, Qvinden tager uvilkaarligt derimod. Det er atter Ulykken; thi at en enkelt gjorde det, maatte jo forklares anderledes. Altsaa er det her igjen Tilværelsens egen Ironi. Skulde Galanteriet have Sandhed, maatte det være reciprok, og Galanteriet være den noterede Cours for den opgivne Differents mellem Skjønhed og Magt, List og Kraft. Men saaledes er det ikke, Galanteriet tilkommer væsentligen Qvinden, og det, at hun uvilkaarligt tager imod det, lader sig forklare af Naturens Omsorg for den Svagere, den stedmoderligere Behandlede, hvem en Illusion giver mere end Vederlag. Men denne Illusion er netop det Fatale. Ikke sjeldent er det Tilfælde, at Naturen kommer en Vanheldet til Hjælp ved at trøste ham med en Indbildning, at han er den skjønneste. Saa har jo Naturen gjort alt godt, han eier jo endogsaa mere end hvad en fornuftig Fordring kunde begjere. Men at eie dette i en Indbildning, ikke at være trælunden i Elendighed, men at være narret ind i en Indbildning, er jo en endnu dybere Spot. I den Forstand som en Vanheldet er nu Qvinden meget langt fra at være verwahrloßt, men vel i en anden Forstand, forsaavidt hun aldrig kan komme ud af den Illusion, hvormed Tilværelsen har trøstet hende.

Sammenfatter man en qvindelig Existents for indenfor dens Heelhed at udvise de afgjørende Momenter, saa gjør enhver qvindelig Existents et aldeles phantastisk Indtryk. Hun har i en ganske anden Forstand Vendepunkter i sit Liv end Manden; thi hendes Vendepunkter vende op og ned paa Alt. I Tiecks romantiske Dramer finder man stundom en Person, der, forhen Konge i Mesopotamien, nu er Urtekræmmer i Kjøbenhavn. Netop saaledes phantastisk er enhver qvindelig Existents. Hedder Pigen Juliane, saa er hendes Liv følgende: »forhen Keiserinde i Elskovens viddustrakte Overdrev og Titulair-Dronning af alle Fjanteriets Overdrivelser nu Madam Petersen paa Hjørnet af Badstustræde.«

Som Barn er Pigen mindre anseet end Drengen. Lidt ældre veed man ikke ret hvad man skal gjøre af hende; endeligen indtræder hiin afgjørende Periode, der gjør hende til Herskerinde. Tilbedende nærmer Manden sig, han er Beiler. Tilbedende, thi det er enhver Beiler, det er ikke et Paafund af en listig Bedrager. Selv Skarpretteren, naar han nedlægger fasces for at gaae ud paa Frieri, selv han bøier Knæ, om han end er betænkt paa snarest muligt at offre sig for huslige Executioner, hvilke han finder saa naturlige, at han langtfra søger nogen Undskyldning i, at de offentlige blive saa sjeldne. Den Dannede bærer sig ad paa samme Maade. Han knæler, han tilbeder, han opfatter den Elskede i de mest phantastiske Kategorier, og derpaa glemmer han meget hurtigt sin knælende Stilling, og vidste fuldtvel imedens han knælede, at det var phantastisk. Var jeg Qvinde, jeg vilde heller sælges af min Fader til den høist Bydende som i Orienten, thi en Handel er der dog Mening i. Hvilken Ulykke at være en Qvinde, og dog er Ulykken egentligen den, at naar man er Qvinde saa fatter man det ikke. Klager hun, saa klager hun ikke over det Første, men over det Sidste. Var jeg Qvinde, vilde jeg først og fremmest frabede mig al Beilen, og finde mig i at være det svagere Kjøen, hvis jeg er det, men agte paa, hvad der er Hovedsagen, naar man vil være stolt, at man ikke kommer udenfor Sandheden. Dette bekymrer hende mindre. Juliane er i den syvende Himmel og Madam Petersen finder sig i sin Skjebne.

Saa takker jeg da Guderne, at jeg er bleven Mand ikke Qvinde. Og dog hvad giver jeg ikke Afkald paa! Fra Drikkevisen til Tragoedien er jo Poesien en Forgudelse af Qvinden. Værst for hende og for den, der beundrer, thi hvis han ikke tager sig iagt, bliver han, som han staaer der, pludseligen lang i Ansigtet. Det Skjønne, det Udmærkede, Mandens Daad skyldes Qvinden, thi hun begeistrer ham. Qvinden er den Begeistrende; hvor mangan kjelen Fløitespiller har ikke foredraget dette Thema og hvor mangan Schäferinde ikke lyttet til? Sandeligen min Sjel er uden Misundelse og kun taknemlig mod Guden; thi jeg vil dog hellere være Mand og være lidt mindre og være det virkelig end være Qvinde, og være en ubestemmelig Størrelse og lyksaliggjort i Indbildningen; hellere være en Concretion, der betyder Noget, end en Abstraktion, der betyder Alt. Ganske sandt altsaa: ved Qvinden kommer Idealiteten ind i Livet, hvad var Manden uden hende? Der er mangan Mand bleven Geni ved en Pige, mangan Mand bleven Helt ved en Pige, mangan Mand bleven Digter ved en Pige, mangan Mand bleven Helgen ved en Pige; – men han blev ikke Geni ved den Pige, han fik; thi med hende blev han kun Etatsraad; han blev ikke Helt ved den Pige, han fik, thi ved hende blev han kun General; han blev ikke Digter ved den Pige, han fik, thi ved hende blev han kun Fader; han blev ikke Helgen ved den Pige, han fik, thi han fik slet ingen og vilde kun have en eneste, som han ikke fik, ligesom Enhver af de Andre blev Geni, blev Helt, blev Digter ved den Piges Hjælp, de ikke fik. Var Qvindens Idealitet i sig selv begeistrende, saa maatte den Begeistrende jo være den, til hvem han bandtes for Livet. Tilværelsen udtrykker det anderledes. Det vil altsaa sige: i et negativt Forhold gjør Qvinden Manden productiv i Idealitet. Saaledes forstaaet er hun begeistrende, men at sige det ligefrem er at forskylde en Paralogisme, som man maa være Qvinde for at overse. Eller har man vel hørt, at Nogen er bleven Digter ved sin Kone? Saa længe Manden ikke har hende, begeistrer hun. Det er denne Sandhed, der ligger til Grund for Poesiens og Qvindens Indbildning. Det, at han ikke har hende, betyder enten, at han endnu kæmper for hende. Saaledes har en Pige begeistret Mangan og gjort ham til Ridder; men har man vel hørt, at Nogen er bleven tapper ved sin Kone! Eller det, at han ikke har hende, betyder, at han slet ikke kan faae hende. Saaledes har en Pige begeistret Mangan og vakt hans Idealitet, dersom han ellers har nogen at give til Bedste. Men en Kone, der har nok saa meget at give til Bedste, vækker neppe Idealiteten. Eller det, at han ikke har hende, betyder, at

han jager efter Idealet. Han elsker maaskee Mange, men ogsaa det at elske Mange er en Art ulykkelig Kjærlighed, og dog ligger hans Sjels Idealitet egentligen i denne Stræben og Higen, ikke i de Brøksdele af Elskværdighed, der udgjøre summa summarum af alle de Enkeltes Contribution.

Den høieste Idealitet, Qvinden kan vække hos Manden, er egentligen at vække Udødelighedens Bevidsthed. Nerven i dette Beviis ligger i, hvad man kunde kalde Nødvendigheden af en Replik. Som man siger om et Stykke, det kan ikke ende uden at den og den faaer en Replik, saaledes, siger Idealiteten, kan Tilværelsen ikke være forbi med Døden: jeg fordrer en Replik. Dette Beviis føres ofte positivt i Adresseavisen. Det finder jeg aldeles i sin Orden, thi skal det føres i Adresseavisen, maa det føres positivt. Madam Petersen har da levet adskillige Aar indtil det Natten mellem den 24 og 25de har behaget Forsynet o. s. v. Hr. Petersen faaer i denne Anledning et Anfald af Reminiscentser fra Beiler-Perioden, for at udtrykke mig ganske bestemt: kun Gjensynet trøster ham. Til dette salige Gjensyn forbereder han sig ved midlertidig at tage en anden Kone, thi vel er det andet Ægteskab ikke slet saa poetisk som det første, men det er dog et godt Eftertryk. Dette er det positive Beviis. Hr. Petersen nøies ikke med at fordrer en Replik, nei Gjensynet hisset. Det er bekjendt, at det uægte Metal stundom antager en Glands af det ægte, denne er det korte Sølvblink. Med Hensyn til det uægte Metal er det tragisk, thi det uægte Metal maa nu engang finde sig i at være uægte. Anderledes med Hr. Petersen. Idealiteten tilkommer ethvert Menneske med Rette, naar jeg da leer ad Hr. Petersen, er det ikke, fordi han, hvis han virkelig var uægte Metal, kun havde et eneste Sølvblink, men fordi dette Sølvblink forraader, at han er bleven uægte Metal. Saaledes tager Spidsborgerligheden sig allerlatterligst ud, naar den, iført Idealiteten, giver en passende Anledning til med Holberg at sige: har ikke ogsaa den Ko faaet Adriene paa. Sagen er denne: vækker Qvinden Idealiteten og derved Udødelighedens Bevidsthed i Manden, gjør hun det altid negativt. Den, der virkelig blev Geni, blev Helt, blev Digter, blev Helgen ved en Qvinde, han greb i samme Nu det Udødelige. Var det Idealiserende positivt tilstede hos Qvinden, saa maatte Hustruen og kun Hustruen vække Udødelighedens Bevidsthed i Manden. Tilværelsen udtrykker lige det Modsatte. Skal hun hos Ægtemanden virkeligen vække Idealiteten, saa maa hun døe. Hos Hr. Petersen vækker hun den alligevel ikke. Vækker hun da ved sin Død Idealiteten hos Manden, da gjør hun Alt det Store, Poesien siger om hende, men vel at mærke, det, hun gjorde positivt for ham, vakte ikke Idealiteten. Imidlertid bliver hendes Betydning jo længer hun kommer hen, altid tvivlsommere, fordi hun virkelig er begyndt at ville betyde noget positivt. Jo mere positivt Beviset føres, desto mindre beviser det, thi da vil Længselen være efter noget Oplevet, hvis Indhold da væsentligen maa antages at være udtømt, da det er oplevet. Allermest positivt bliver Beviset, naar Længselens Gjenstand er det ægteskabelige Kringelkrogeri: dengang var de i Dyrehaugen sammen. Saaledes kan man ogsaa pludseligen faae en Længsel efter et Par gamle Slæber, man engang gik meget magelig i, men denne Længsel er intet Beviis for Sjælens Udødelighed. Jo mere negativt Beviset føres, desto bedre er det, thi det Negative er høiere end det Positive, er det Uendelige og saaledes det eneste Positive.

Hele Qvindens Betydning er negativ, hendes positive er intet i Sammenligning dermed, ja er vel endog snarere fordærlig. Det er denne Sandhed, som Tilværelsen har skjult for hende og trøstet hende med en Indbildning, der overgaaer Alt, hvad der kan opkomme i nogen Mands Hjerne, og faderligen indrettet Tilværelsen saaledes, at Sproget og Alt bestyrker hende i Indbildningen. Selv naar hun opfattes modsat det at være den begeistrende, som den, fra hvem Fordærvelsen udgaaer, hvad enten det nu er, at med hende Synden kom ind i Verden eller det er hendes Utroskab, der ødelægger Alt, Opfattelsen er stedse galant. Naar man nemlig hører saadan Tale, skulde man jo troe, at Qvinden virkelig er istand til at blive uendeligt meget mere skyldig end Manden, hvilket jo er en uhyre Anerkjendelse. Ak! Ak! Ak! det hænger ganske anderledes sammen. Der er en hemmelig Læsemaade, som Qvinden ikke forstaaer; thi i næste Øieblik vedkjender hele Tilværelsen sig den samme Opfattelse som Staten, der gjør Manden ansvarlig for sin Kone. Man fordømmer hende, som man aldrig har fordømt nogen Mand, thi han faaer kun en virkelig Dom, derpaa ender det med, ikke at hun faaer en mildere Dom, saa var dog al hendes Liv ikke Illusion, men at man hæver Sagen og lader det Offentlige 3: Tilværelsen betale Omkostningerne. I det ene Øieblik skal hun være i Besiddelse af al mulig List, i det næste Øieblik leer man ad den, hun bedrager, hvilket jo er en Modsigelse, og selv Potiphars Hustru svæver der en Mulighed over, at kunne give det Udseende af, at hun var bleven forført. Saaledes har Qvinden en Mulighed, som ingen Mand har det, en uhyre Mulighed; men hendes Virkelighed er i Forhold dertil, og forfærdeligst af Alt er den Illusionens Trolddom, hvori hun føler sig lykkelig.

Lad da Plato takke Guderne for, at han blev samtidig med Socrates, jeg misunder ham, lad ham takke for, at han blev en Græker, jeg misunder ham, men naar han takker for, at han blev Mand ikke Qvinde, da stemmer jeg i med af mit ganske Sind. Hvis jeg var bleven en Qvinde og kunde forstaae, hvad jeg nu kan forstaae, forfærdeligt; hvis jeg var bleven en Qvinde og altsaa end ikke kunde forstaae det, endnu forfærdeligere!

Men forholder dette sig saaledes, da følger dette, at man holder sig udenfor ethvert positivt Forhold til hende. Overalt hvor Qvinden er med, faaer man strax hiin uundgaaelige Hiatus, der lyksaliggjør hende, fordi hun ikke mærker den, og tager Livet af Manden, hvis han opdager den.

Et negativt Forhold til en Qvinde kan uendeliggjøre, det skal altid være sagt og være sagt til Ære for Qvinden, og kan siges ganske ubetinget; thi det kommer ikke væsentligt an paa den respective Qvindes særlige Beskaffenhed, hendes Deilighed, eller paa hendes Deiligheds Vedvaren. Det beroer paa, at hun viser

sig i det rette Øieblik, naar Idealiteten faaer sit Syn. Det er et kort Øieblik, da gjør hun vel i at forsvinde igjen. Thi et positivt Forhold til Qvinden endeliggjør Manden efter den størst muelige Maalestok. Det Høieste derfor, en Qvinde kan gjøre for en Mand, er at komme ham for Øie i det rette Øieblik, dog dette kan hun ikke gjøre, det er Skjebnens Velvillie, men nu kommer det Største, hun kan gjøre for en Mand, det er at blive ham utro jo før jo hellere. Den første Idealitet vil hjælpe ham til en potenseret Idealitet, og han er absolut hjulpen. Vel kjøbes denne anden Idealitet med den dybeste Smerte, men den er ogsaa den største Salighed; vel kan han ingenlunde ønske det, før det er skeet, men derfor takker han hende, at det er skeet; og da han dog menneskeligt talt ikke har stor Grund til at være saa meget taknemlig, saa er Alt vel. Men vee ham hvis hun bliver ham tro!

Saa takker jeg da Guderne for, at jeg blev en Mand ikke en Qvinde; saa takker jeg da Guderne for det næste, at ingen Qvinde ved et livsvarigt Engagement forpligter mig til bestandigt at tænke bag efter.

Hvilket besynderligt Paafund er ikke ogsaa et Ægteskab? Og hvad der gjør det endnu besynderligere er, at det skal være et umiddelbart Skridt. Og dog er intet Skridt saa afgjørende; thi der er Intet saa selvraadigt og herskesygt i Forhold til et Menneskeliv som Ægteskabet er det. Noget saa Afgjørende skal man altsaa gjøre umiddelbart. Og dog er Ægteskabet ikke noget Enkelt, men er yderst sammensat og fleertydigt. Ligesom Skildpaddens Kjød smager af al muligt Kjød, saa har Ægteskabet en Smag af Alt, og ligesom Skildpadden er et langsomt Dyr, saaledes er Ægteskabet det ogsaa. En Forelskelse er dog noget Enkelt, men et Ægteskab! Er det noget Hedensk, eller noget Christeligt, eller noget Gudeligt eller noget Verdsligt eller noget Borgerligt eller lidt af Alt, er det Udtrykket for hiin uforklarlige Erotik, hiin ligestemte Sjeles Wahlverwandschaft eller er det Pligt eller er det Compagniskab eller en Hensigtsmæssighed i Livet eller Skik og Brug i visse Lande, eller er det Lidt af Alt; er det hos Stadsmusikanten, man skal bestille Musikken eller hos Organisten eller skal man have lidt af begge Dele; er det Præsten eller Politi-Assistenten, der skal holde Talen og indskrive deres Navne i Livsens – eller i Qvarterets – Mandtal; er det paa Redekam at Ægteskabet lader sig høre eller lytter det efter hiin Hvidsken, der lyder som »Feernes fra Sommernattens Grotter?« Og et saa combineret Nummer, en saa sammensat Passage, der er saa compliceret som intet andet, mener enhver Ægtepeer at have foredraget, idet han indgik et Ægteskab, og mener at foredrage det idet han lever som Ægtemand. Men kjære Drikkebrødre! skulle vi ikke i Mangel af anden Brudegave og Gratulation give hver af Ægtefolkene et NB. og Ægteskabet to NBner for gjentagen Uopmærksomhed! At udtrykke en enkelt Idee i sit Liv, kan være anstrængende nok, men at tænke noget saa sammensat og altsaa bringe Eenhed deri, at udtrykke noget saa sammensat, saa det Enkelte skeer sin Ret og Alt er tilstede paa eengang: ja sandeligen Den er stor, der gjør det. Og dog gjør jo enhver Ægtepeer det, og han gjør det, det er vist, siger han ikke at han gjør det umiddelbart. Skal det gjøres umiddelbart, maa det gjøres i Kraft af en høiere Umiddelbarhed, der har gjennemtrængt hele Reflexionen. Men dette ymtes der end ikke om. At spørge en Ægtemand, lønner ikke Umagen. Den, der engang har begaaet en Fadaise, hjem søges bestandigt af Conseqvensen. Fadaisen er at være kommen ind i alt dette, Hævnen er, at han nu bag efter skal see, hvad det er han har gjort. Snart slaer han an, og bliver pathetisk, og troer han har gjort noget Overordentligt ved at gifte sig, snart stikker han Halen mellem Benene, snart er det af Nødværge han roser Ægteskabet, men en Tanke-Eenhed, der sammenholder de heterogeneste Livsanskuelsers disjecta membra, venter jeg forgjeves paa.

At være en slet og ret Ægtepeer er da jux, at være en Forfører er ogsaa jux, at ville experimentere med Qvinden for Morskabs Skyld er ogsaa jux. I Grunden indeholder de tvende sidste Methoder nok saa store Concessioner fra Mandens Side mod Qvinden, som Ægteskabet. Forføreren vil hævde sig selv ved at bedrage, men det at han bedrager, at han vil bedrage, at han gider bedrage, er ogsaa et Udtryk for hans Afhængighed af Qvinden, saaledes ogsaa med den Experimenterende.

Skulde der tænkes et positivt Forhold til Qvinden, da maatte det være saa reflekteret, at det af den Grund ikke blev noget Forhold til hende. At være en udmærket Ægtemand og dog i Stilhed forføre enhver Pige, at synes en Forfører og dog gjemme al Romantikens Glød i sig, var dog Noget, Concessionen i første Potens er dog altid tilintetgjort i anden. Dog har Manden sin sande Idealitet kun i en Reduplikation. Enhver umiddelbar Existents maa tilintetgjøres og Tilintetgjørelsen bestandigt være sikkert ved et falsk Udtryk. En saadan Reduplikation kan Qvinden ikke fatte, den gjør Mandens Væsen umuligt at udtale for hende. Kunde en Qvinde have sit Væsen i en saadan Reduplikation, saa lod der sig intet erotisk Forhold til hende tænke, og som hendes Væsen vitterligt er, forstyrres det erotiske Forhold af Mandens Væsen, der bestandig har sit Liv i Tilintetgjørelsen af det, hvori hun har sit Liv.

Saa prædiker jeg da maaskee Klosteret og kaldes med Rette Eremita? Ingenlunde. Tag kun Klostret bort. Ogsaa det er dog kun et umiddelbart Udtryk for Aand, og Aand lader sig ikke udtrykke umiddelbart. Om Nogen bruger Guld eller Sølv eller Papirspenge, det gjør ingen Forskjel, men Den, der bestandigt end ikke giver en Hvid ud, uden den er falsk, han forstaaer hvad jeg mener. Den, for hvem ethvert umiddelbart Udtryk kun er et Falsum, han og han alene er bedre sikkert, end om han gik i Kloster, han bliver en Eremita, selv om han Nat og Dag reiser i Omnibus.

Neppe havde Victor endt, førend Modehandleren sprang op, rev en Viinflaske omkuld, der stod for ham, og

nu begyndte han saaledes.

Vel talt kjære Drikkebrødre, vel talt, jo mere jeg hører Eder tale, desto mere forvisses jeg om, at I ere Medsammensvorne, jeg hilser Eder som saadanne, jeg forstaaer Eder som saadanne, thi S sammensvorne forstaaer man langtfra. Og dog, hvad veed I, hvad er Eders Smule Theori, som I give Udseende af Erfaring, Eders Smule Erfaring, som I syer om til en Theori, og endeligen i hver anden Stund troe I dog et Øieblik og hildes et Øieblik. Nei jeg kjender Qvinden – fra hendes svage Side, det vil sige jeg kjender hende. Jeg skyer ingen Forfærdelse i mit Studium og skyer intet Middel for at forvise mig om hvad jeg har forstaaet; thi jeg er en Rasende, og Rasende maa man være for at forstaae hende, og var man det ikke før, naar man har forstaaet hende, bliver man det. Som Røveren har sit Smuthul ved den larmende Landevei, og Myreslugeren sin Tragt ved det løse Sand, og Caperen sit Skjulested ved det brusende Hav, saa har jeg min Modeboutique midt i Menneske-Vrimlen forførerisk, uimodstaaelig for en Qvinde som Venusbjerg for Manden. Her i en Modeboutique lærer man hende at kjende, praktisk og fra Grunden af uden al theoretisk Ophævelse. Ja betydede Moden ikke Andet end at en Qvinde i Begjerligheds Brynde kastede Alt af sig, saa var det dog Noget. Men saaledes er det ikke, Moden er ikke aabenbar Vellyst, ikke tolereret Udsvævelse, men en Uanstændighedens Snighandel, der er autoriseret som Velanstændighed. Og som i det hedenske Preussen den giftefærdige Pige bar en Klokke, hvis Ringen var til Signal for Mændene, saaledes er en Qvindes Existents paa Moden et evindeligt Klokkespil ikke for Udsvævende men for slikvorne Vellystninge. Man troer Lykken er en Qvinde o! ja den er jo ustadig; men den er dog ustadig i Noget, thi den kan give Meget, forsaavidt er den ikke en Qvinde. Nei, Moden er en Qvinde, thi Moden er Ustadighed i Nonsens, der kun kjender een Conseqvents, at den altid bliver mere og mere pinegal. Een Time i min Boutique er mere værd end Aar og Dage udenfor, hvis man ønsker at lære Qvinden at kjende; i min Modeboutique, thi den er den eneste i Residentsen, der er ikke Tanke om Concurrence; hvo skulde vove en Væddestrid med Den, der ganske har offret sig og offerer sig som Ypperstepræst i denne Afgudsdyrkelse. Nei der er ikke et distingueret Selskab uden at mit Navn er det første og det sidste, og der er ikke et borgerligt Selskab, hvor jo mit Navn, naar det nævnes, indgyder hellig Ærefrygt som Kongens, og der er ingen Dragt saa vanvittig, at den jo, naar den er fra min Boutique ledsages af en Hvidsken, idet den gaaer gennem Salen; og der er ikke en Dame af Byrd, der vover at gaae min Boutique forbi, og ikke en borgerlig Pige uden at hun gaaer den sukkende forbi og tænker: dersom jeg blot havde Raad. Nu hun var ei heller bedragen. Jeg bedrager Ingen; det Fineste, det Kostbareste leverer jeg, til de billigste Priser, ja under Prisen sælger jeg, saaledes ønsker jeg ikke at vinde, nei jeg sætter aarligt store Summer til. Og dog vil jeg vinde, jeg vil det, jeg giver min sidste Hviid hen for at bestikke, for at underkjøbe Modens Organer, at mit Spil kan vindes. Det er mig en Vellyst uden Lige at tage de kosteligste Tøier frem, at skære til, at klippe ægte Brüsler-Kniplinger ud, for da at danne en Narredragt, jeg udsælger til de billigste Priser, ægte Stoffer og paa Moden. I troer maaskee, at det kun er i enkelte Øieblikke hun ønsker at være paa Moden. Langtfra, hun vil det altid, og det er hendes eneste Tanke. Thi Qvinden har Aand, men den er anbragt ligesaa godt som den forlorne Søns Midler, og Qvinden har Reflexion i ubegribelig høi Grad, thi der er intet saa Helligt, at hun jo i samme Nu finder det commensurabelt for Pynten, og Pyntens fornemste Udtryk er Moden; hvad Under at hun finder det commensurabelt, thi Moden er jo det Hellige; og der er intet saa ubetydeligt, at hun jo atter veed at bringe det i Forhold til Pynten, og Pyntens ideløseste Udtryk er Moden; og der er Intet, Intet i hele hendes Paaklædning, ikke det mindste Baand, uden hun har en Forestilling om dets Forhold til Moden, og uden hun øieblikkeligt opdager, om den forbigaaende Dame har bemærket det; thi for hvem pynter hun sig, uden for andre Damer! Selv i min Boutique, hvor hun jo kommer for at vorde udstyret paa Moden, selv der er hun paa Moden. Ligesom der er en særskilt Badedragt og Ridedragt, saaledes er der ogsaa en egen Art af Paaklædning, der er moderne til at gaae i Boutiquen med. Denne Dragt er ikke saaledes skjødesløs som den Negligee, i hvilken en Dame behager at lade sig overraske tidligere om Formiddagen. Pointen er da hendes Qvindelighed og Coquetteriet i at lade sig overraske. Modedragten derimod er beregnet paa at være skjødesløs, lidt letfærdig uden at være generet derved, fordi en Modehandler staaer i et andet Forhold til hende end en Cavaleer. Coquetteriet ligger i at vise sig saaledes for en Mand, der paa Grund af sin Stilling ikke tør fordre Damens qvindelige Anerkjendelse, men maa nøies med de uvisse Indtægter, der rigelig falde af, men uden at hun tænker derpaa, eller uden at det falder hende ind ligeover for en Modehandler at ville være Dame. Pointen er derfor den, at Qvindeligheden paa en Maade er udeladt, og Coquetteriet gjort ugyldigt i den distinguerede Dames fornemme Overlegenhed, der vilde smile hvis Nogen vilde alludere til et saadant Forhold. I sin Negligee ved en Visit skjuler hun sig og forraader sig gennem Skjulet, i Boutiquen blotter hun sig med den yderste Nonchalance, thi det er kun en Modehandler – og hun er en Qvinde. Nu falder Schawlet lidt ned og giver en lille Bløfse, dersom jeg ikke veed, hvad det betyder, og hvad hun vil, saa er mit Renomee fortabt, nu snærper hun apriorisk, nu gesticulerer hun aposteriorisk, nu svinker hun i Hofterne, nu speiler hun sig, og seer mit beundrende Fjæs i Speilet, nu læsper hun, nu tripper hun, nu svæver hun, nu slæber hun Foden løsagtigt, nu synker hun blødagtigt i en Lænestol, medens jeg i ydmyg Stilling præsenterer hende en Flaçon og med min Tilbedelse svaler over hendes Hede, nu slaar hun skjelmisk efter mig med Haanden, nu taber hun sit Lommetørklæde; uden en eneste Bevægelse lader hun endog Armen forblive i sin løst nedhængende Stilling, medens jeg bøier mig dybt og tager det op, og byder det og faaer et lille protegerende Nik. Saaledes bærer en Dame sig ad, der er paa Moden, naar hun er i Boutiquen. Om Diogenes bevægede den Qvinde, der laae bedende i en noget uanstændig Stilling ved sin Bemærkning, om hun ikke troede, at Guderne kunde see

hende bagfra, veed jeg ikke; men det veed jeg, at hvis jeg vilde sige til hendes knælende Naade, deres Kjoles Folder falde ikke paa Moden, da vilde hun frygte dette mere end at krænke Guderne. Vee! den Udsudte, den Askepot, der ikke forstaaer dette. Pro dii immortales hvad er en Qvinde ogsaa, naar hun ikke er paa Moden, per deos obsecro hvad er hun naar hun er paa Moden!

Om det er sandt? Ja forsøg det: Lad Elskeren, idet den Elskede synker salig til hans Bryst og hvidsker uforstaaeligt: Din for evig, skjulende sit Hoved ved hans Barm, lad ham sige til hende: søde Catinka din Frisure er slet ikke paa Moden. Maaskee tænke Mændene ikke derpaa, men Den, der veed det og nyder Anseelse af at vide det, er den farligste Mand i Kongeriget. Hvilke salige Timer, Elskeren tilbringer med den Elskede før Brylluppet, veed jeg ikke, men de salige Timer, hun tilbringer i min Boutique, gaae hans Næse forbi. Uden mit Kongebrev og min Sanction er dog et Bryllup en ugyldig Akt eller ogsaa et meget plebeisk Foretagende. Lad Øieblikket allerede være kommet da de skal møde for Alteret, lad hende træde frem med den bedste Samvittighed i Verden, at Alt er kjøbt hos mig og for mig gjort Prøve paa Alt, hvis jeg vilde styrte til og sige: men min Gud min naadige Frøken den Myrthebrands sidder reent forkeert, – saa blev maaskee Ceremonien udsat. Men alt Sligt veed Mændene ikke, man maa være Modehandler for at vide det. Der hører en saa uhyre Reflexion til at kontrollere en Qvindes Reflexion, at kun en Mand, der offerer sig dertil, formaaer det, og formaaer det, hvis han oprindeligt er begavet. Lykkelig er derfor den Mand, der ikke indlader sig med nogen Qvinde, hun tilhører ham dog ikke, om hun end ikke tilhører nogen anden Mand, thi hun tilhører hiint Phantom, dannet af qvindelig Reflexions unaturlige Omgang med qvindelig Reflexion: Moden. See derfor skulde en Qvinde altid sværge ved Moden, saa var der Fynd i hendes Eed; thi Moden er dog det Eneste, hun altid tænker paa, det Eneste, hun kan tænke sammen med og ind i Alt. Der er fra min Boutique til den fornemme Verden udgaaet det glade Budskab for alle distinguerede Damer, at Moden byder Brugen af en egen Art Hovedtøi, naar man tager i Kirke, og at dette Hovedtøi igjen maa være noget forskjelligt til Høimesse og til Aftensang. Naar da Klokkerne ringe, da holder Eqvipagen for min Dør. Hendes Naade stiger ud (thi ogsaa dette er forkyndt, at Ingen kan sætte det Hovedtøi rigtigt uden jeg Modehandleren); jeg styrter hende imøde i dybe Buk, fører hende ind i mit Cabinet; medens hun blødagtigt veeterer, bringer jeg Alt i Orden. Hun er færdig, hun har speilet sig; hurtigt som et Gudernes Sendebud iler jeg forud, har aabnet Cabinetsdøren og bukker, iler til Boutiquesdøren, lægger min Arm paa Brystet som en østerlandsk Slave, men opmuntret af et naadigt Knix vover jeg endog at tilkaste hende et tilbedende og beundrende Haandkys – hun sidder i Vognen, see! hun har glemt Psalmebogen, jeg iler ud og rækker den ind ad Vinduet til hende, tillader mig endnu engang at minde hende om, at holde Hovedet en lille Kjende til Høre, og selv at rette lidt ved det, hvis hun ved at stige ud skulde bringe Hovedtøiet en Smule af Lave. Hun kjører hen og opbygges.

I troe maaskee, at det kun er fornemme Damer, der hylde Moden, langtfra. See! til mine Sye-Jomfruer, paa hvis Toilet jeg Intet sparer, at Modens Dogmer maae forkyndes med Eftertryk fra min Boutique. De danne et Chor af Halvgale, og jeg selv som Ypperstepræst foregaaer med et lysende Exempel, og bortødsler Alt, blot for ved Modens Hjælp at gjøre enhver Qvinde latterlig. Thi naar en Forfører brouter af, at enhver Qvindes Dyd er venibel for den rette Kjøber, da troer jeg ham ikke, men jeg troer, at enhver Qvinde i føie Tid skal være fanatiseret af Modens Kvivittige og besmittende Selv-Reflexion, der fordærver hende ganske anderledes, end om hun var forført. Jeg har forsøgt det mere end eengang. Formaaer jeg det ikke selv, saa hidser jeg et Par af Modens Trælvinder, som høre til hendes Stand, paa hende; thi som man afretter Rotter til at bide Rotter, saa er den fanatiserede Qvindes Bid ligesom Tarantellens. Og fremfor Alt er det farligt, naar en Mand træder understøttende til. Om jeg tjener Djævelen eller jeg tjener Guden, veed jeg ikke, men jeg har Ret, jeg vil have Ret, jeg vil det, saa længe jeg eier en eneste Hviid, jeg vil det saa længe til Blodet sprøjter ud af mine Fingre. Physiologen tegner en Qvindes Skabning af for at vise Snørelivets forfærdelige Følger, ved Siden tegner han den normale Skikkelse. Det er rigtigt, men kun den ene har Virkelighedens Gyldighed: de gaae alle med Snøreliv. Skildrer saaledes den Modesyges elendige forkrøblede Forskruethed, beskriv denne snigende Reflexion, der fortærer hende, og skildrer den qvindelige Blufærdighed, der mindst af Alt veed noget om sig selv, gjør det godt og Du har tillige dømt Qvinden og i Virkeligheden dømt hende forfærdeligt. Opdager jeg engang en saadan Pige, der nøisom og ydmyg ikke er fordærvet ved uanstændig Omgang med Qvinder, hun skal dog falde. Jeg bringer hende i mine Garn, nu staaer hun paa Offerpladsen ☺: i min Boutique. Med det haanligste Blik, som fornem Nonchalance kan væbne sig med, maaler jeg hende, hun forgaaer af Skræk, en Latter fra Naboværelset, hvor mine afrettede Haandlangere sidde, tilintetgjør hende. Naar jeg da har faaet hende udmaiet paa Moden, naar hun seer vanvittigere ud end et Daarekistelem, saa vanvittig som Een, der end ikke kunde blive optagen i en Daarekiste, da gaaer hun salig fra mig, intet Menneske end ikke en Gud kunde forfærde hende, thi hun er jo paa Moden.

Forstaaer I mig nu, forstaaer I, hvorfor jeg kalder Eder Medsammensvorne, om end kun langt fra. Forstaaer I nu min Opfattelse af Qvinden. Alt i Livet er en Modesag, Gudsfrygt er en Modesag, og Kjærlighed og Fiskebeensskjorter og en Ring i Næsen. Saa vil jeg af yderste Evne komme den ophøiede Genius til Hjælp, der begjærer at lee ad det latterligste af alle Dyr. Har Qvinden reduceret Alt paa Moden, saa vil jeg ved Modens Hjælp prostituere hende, som hun har fortjent; jeg raster ikke, jeg Modehandleren, min Sjel raser naar jeg tænker paa min Opgave, hun skal endnu komme til at gaae med en Ring i Næsen. Søger derfor ingen Elsket, opgiver Elskov som det farligste Naboskab, thi ogsaa Eders Elskede skulle komme til at gaae med en Ring i Næsen.

Derpaa taledede Johannes Forføreren saaledes:

Høistærede Drikkebrødre, plager Satan Eder? I taler jo som Bedemænd, Eders Øine ere røde af Taarer og ikke af Viin. Fast bevæger I ogsaa mig til Taarer, thi en ulykkelig Elsker frister en meget bedrøvelig Ansættelse i Livet. Hinc illæ lacrymæ. Jeg er nu en lykkelig Elsker, og ønsker blot bestandig at være det. Maaskee er det en Concession mod Qvinden, hvilken Victor frygter saa meget? Hvorfor ikke? Det er en Concession. At jeg løsner denne Champagneflaskes Sløife, er ogsaa en Concession, at jeg lader dens Skummen styrte sig i Pokalen, er ogsaa en Concession, at jeg fører Pokalen til Læberne, er ogsaa en Concession – nu tømmer jeg den – concedo. Nu derimod er Pokalen tom, altsaa gjør jeg ingen Concession. Saaledes med Pigerne. Om en ulykkelig Elsker har kjøbt et Kys for dyrt, beviser mig kun, at han hverken veed at tage for sig eller tage fra sig. Jeg kjøber det aldrig for dyrt; det lader jeg Pigerne om. Hvad det betyder? Mig betyder det det skjønneste, det lifligste, det mest overtalende og det næsten mest overbevisende argumentum ad hominem, men da enhver Qvinde idetmindste een Gang i sit Liv eier denne argumenterende Oprindelighed, hvorfor skulde jeg saa ikke lade mig overbevise! Vor unge Ven vil tænke det. Han kan jo købe sig et Conditor-Kys og see paa. Jeg vil nyde. Ingen Snak. Derfor staaer der i en gammel Vise om et Kys: es ist kaum zu sehn, es ist nur für Lippen, die genau sich verstehen, saa nøie, at Reflexionen er en Næsviished og en Daarskab. Den, der naar han er 20 Aar gammel, ikke fatter, at der er et kategorisk Imperativ: nyd, er en Nar, og Den, som ikke griber til, bliver en Christiansfelder. Men I ere ulykkelige Elskere, derfor vil I skabe Qvinden om. Guderne forbyde det. Som hun er behager hun mig, ganske saaledes som hun er. Selv Constantins Spas indeholder et hemmeligt Ønske. Jeg derimod er galant. Hvorfor ikke? Galanteri koster Intet, og bringer Alt, og betinger al erotisk Nydelse. Galanteriet er Sandselighedens og Vellystens Frimureri mellem Mand og Qvinde. Det er et Natursprog, som Elskovens Sprog overhovedet. Det bestaaer ikke af Lyd, men af formummede Begjerligheder, der bestandig bytte Rolle. At en ulykkelig Elsker er ugalant nok til at ville convertere sit Deficit til en Vexel paa Evigheden, forstaaer jeg vel. Dog forstaaer jeg det ikke, thi for mig har Qvinden rigeligt Valuta. Det forsikkrer jeg enhver Qvinde, og det er Sandhed, og tillige er det vist, at jeg er den Eneste, som ikke bliver bedragen ved denne Sandhed. Om en knækket Qvinde er mindre værd end Manden, findes ikke paa min Priis-Courant. Jeg plukker ikke brudte Blomster, det lader jeg Ægtemændene om til at pynte Fastelavnsriis med. Om Edvard f. Ex. vilde tænke om, og atter forelske sig i Cordelia eller repetere sin Forelskelse indenad, det lader jeg ham om, hvorfor skulde jeg blande mig i uvedkommende Ting. Hvad jeg tænkte om hende, har jeg forklaret hende i sin Tid, og i Sandhed hun har ogsaa overbeviist mig, absolut fyldestgjørende har hun overbeviist mig om, at mit Galanteri var paa rette Sted. Concedo. Concessi. Kommer der mig en ny Cordelia for Øie, opfører jeg Ringen Nr. 2. Men I ere ulykkelige Elskere og Sømmensvorne og mere bedragne end Pigerne, og det uagtet I ere rigeligt begavede. Men Resolution, Begjerlighedens Resolution er Pointen i Tilværelsen. Vor unge Ven bliver altid udenfor. Victor er en Sværmer; Constantin har kjøbt sin Forstand altfor dyrt; Modehandleren er en Rasende. Hvad kan det hjælpe! Alle fire om een Pige bliver det dog til Vind. Man have Sværmeri nok til at idealisere, Smag nok til at støde til i Nydelsens festlige Klinken, Forstand nok til at bryde af, absolut som Døden bryder af, Raseri nok til atter at ville nyde – da er man Gudens og Pigernes Yndling. Dog hvad hjælper det her at tale. Jeg vil ikke gjøre Proselyter. Stedet er heller ikke dertil. Vel ynder jeg Viin, vel ynder jeg Gjestebudets Overflod, det er godt, men en Pige være mit Selskab, saa taler jeg. Saa skal da Constantin have Tak for Gjestebudet og Vinen og det ypperlige Arrangement; med Talerne derimod var det kun maadeligt bevendt. Men for at det ikke skal ende saaledes, saa vil jeg tale til Qvindens Priis. Som den, der skal tale om Guddommen, maa indblæses af Guddommen for at kunne tale værdeligen, og altsaa af Guddommen selv læres, hvad han skal sige, saaledes ogsaa med Talen om Qvinden. Thi Qvinden er endnu mindre end Guden et Indfald af en Mands Hjerne, en Drøm om Dagen, Noget man selv hitter paa, og disputerer om pro et contra. Nei man lærer kun af hende selv at tale om hende. Og af jo flere man har lært, jo bedre. Første Gang er man lærende, anden Gang er man allerede hjulpen, som naar man ved lærde Disputatser benytter den sidste Opponents Høfligheder mod den næste. Men desuagtet er der Intet tabt. Thi saa lidet som et Kys er en Mundsmag, og saa lidet som en Omfavnelser er en Anstrængelse, saa lidet er dette ogsaa udtømt som Beviset for en mathematisk Sætning, der bliver det samme, om man sætter andre Bogstaver. Sligt passer paa Mathematiken og Phantomer, men ikke paa Elskov og paa Qvinden, hvor hver ny er et nyt Beviis, der paa en anden Maade beviser den samme Sætnings Rigtighed. Min Glæde er det, at Qvindekjønnen langtfra at være ufuldkomnere end Manden tvertimod er det fuldkomneste. Min Tale vil jeg dog indklæde i en Mythe, og skal det glæde mig paa Qvindens Vegne, hvem I saa uretfærdigen have krænket, om Talen maa dømme Eders Sjele, idet Nydelsen viser sig, men flyer Eder, som Frugterne Tantalus, fordi I have flyet dem og fordi I have krænket Qvinden. Kun saaledes krænkes hun nemlig, om hun end er høit ophøiet derover, og Enhver straffet, der vover det. Jeg krænker ingen. Sligt er kun Ægtemændenes Paafund og Bagvaskelse, da jeg tvertimod anerkjender hende meget mere end Ægtemanden.

Oprindeligen var der kun eet Kjønn, saa fortælle Grækerne, det var Mandens. Herligt udrustet var han, saa han gjorde Guder Ære, saa herligt udrustet, at det gik Guderne som det stundom hænder en Digter, der har udtømt al sin Kraft i sin digteriske Skabning: de bleve misundelige paa Mennesket. Ja hvad værre var, de frygtede ham, at han skulde uvilligt bøie sig under deres Aag, de frygtede, om end uden Grund, at han endog skulde bringe Himlen selv til at vakle. Saaledes havde de manet en Kraft frem, de neppe troede sig istand til at betvinge. Da var der Uro og Bekymring i Gudernes Raad. Meget havde de ødslet paa at skabe Mennesket, det var høimodigt; nu maatte Alt voves, det var Nødværge, thi Alt var sat paa Spil, det meente Guderne,

tilbagekaldes kunde han ikke, som en Digter tilbagekalder sin Tanke. Med Magt kunde han ikke tvinges, thi da kunde Guderne selv have tvunget ham, men derom var det jo netop de mistvivlede. Fanges og tvinges maatte han da ved en Magt, der var svagere end hans egen og dog stærkere og stærk nok til at tvinge. Hvilken vidunderlig Magt maatte dette ikke være! Dog Nød lærer Guder selv at overgaae sig selv i Opfindsomhed. De søgte og grundede og fandt. Denne Magt var Qvinden, Skabningens Vidunder, selv i Guders Øine et større Vidunder end Manden, en Opdagelse, som Guderne i deres Naivitet ikke kunde lade være at prise sig selv for. Hvad lader der sig sige mere til hendes Ære, end at hun skulde formaae, hvad end ikke Guder tiltroede sig, hvad lader der sig sige mere end at hun formaaede det; hvor vidunderlig maa hun ikke være for at formaae dette! Det var en List af Guderne. Svigefuldt var Tryllerinden dannet, i samme Nu som hun havde fortryllet Manden, da forvandlede hun sig og fangede ham i alle Endelighedens Vidtløftigheder. Det var dette Guderne vilde. Men hvad kan dog være lifligere, lysteligere, mere fortryllende end det, som Guder udtænkte, kæmpende for deres Vælde, som det Eneste, der kunde lokke Manden. Og sandeligen det er saaledes, Qvinden er det eneste og det mest Forføreriske i Himlen og paa Jorden. Naar de saaledes sammenlignes, er Manden noget saare ufuldkomment.

Og Gudernes List lykkedes. Dog lykkedes den ikke altid. Der var til alle Tider nogle Mænd, enkelte, som bleve opmærksomme paa Bedraget. Disse saae vel hendes Deilighed, mere end nogen Anden, men de anede Sammenhængen. Disse kalder jeg Erotikere, og tæller mig selv i deres Tal, Mændene kalde dem Forfødere, Qvinden har intet Navn for dem, en Saadan er for hende unævnelig. Disse Erotikere ere de Lykkelige. De leve yppigere end Guderne, thi de spise bestandigt kun hvad der er kosteligere end Ambrosia og drikke hvad der er lifligere end Nektar: de spise Gudernes snildeste Tankes mest forføreriske Indfald, de spise bestandigt kun Lokkemad, o! Vellyst uden Lige o! salige Leveviis, de spise bestandigt kun Lokkemaden - de fanges aldrig. De andre Mænd gribe til og spise Lokkemad som Bønder spise Agurkesalat, og blive fangne. Kun Erotikeren veed at vurdere Lokkemaden, at vurdere den uendeligt. Dette aner Qvinden, derfor er der en hemmelig Forstaaelse mellem ham og hende. Men han veed ogsaa, at det er Lokkemad, denne Hemmelighed har han for sig selv.

At der da intet Vidunderligere, intet Lifligere, intet mere Forførerisk lader sig udtænke end en Qvinde, derfor borge Guderne, og deres Nød, som skærpede Opfindsomheden, borger atter for dem, at de have vovet Alt og i hendes Væsens Dannelse bevæget Himmelens og Jordens Kræfter.

Jeg forlader Mythen. Mandens Begreb svarer til hans Idee. Man kan derfor tænke en eneste Mand tilværende og intet mere. Qvindens Idee derimod er en Almindelighed, der ikke er udtømt i nogen Qvinde. Hun er ikke ebenbürtig med Manden, men senere, en Deel af Manden, og dog fuldkomnere end han. Lad Guderne have taget en Deel af ham, medens han sov, af Frygt for at vække ham ved at tage for meget, eller lad Guderne have deelt ham og Qvinden være Halvdelen: den, der blev deelt, var jo Manden. I Subdivisionen forholder hun sig altsaa først lige med Manden. Hun er et Bedrag, men dette er hun først i det andet Øieblik, og for Den, der bliver bedragen. Hun er Endeligheden; men i sit Første er hun Endeligheden potenseret i al guddommelig og menneskelig Illusions skuffende Uendelighed. Endnu er Bedraget der ikke. Men et eneste Øieblik længere, og man er bedragen. Hun er Endeligheden, saaledes er hun et Collectivum; den ene Qvinde er de mange. Dette forstaaer kun Erotikeren, og derfor veed han at elske Mange, aldrig bedraget, men indsigende al den Vellyst, som listige Guder mægtede at tilberede. Derfor lader Qvinden sig ikke udtømme i nogen Formel, men er en Uendelighed af Endeligheder. Vil man tænke hendes Idee, da gaaer det En som Den, der stirrer ind i et Hav af Taagebilleder, der bestandigt danne sig, eller som Den, der forvildes ved at skue i Bølgerne, hvis Skumpiger bestandigt gjække, thi hendes Idee er kun et Mulighedens Værksted, og atter i Erotikeren er denne Mulighed Sværmeriets evindelige Ophav.

Saa dannede Guderne hende fiin og ætherisk som af Sommernattens Taage og dog fyldig som den modne Frugt, let som Fuglen, skjøndt hun bærer en Verdens Attraa i sig, let fordi Kræfternes Spil er enet i et negativt Forholds usynlige Centrum, i hvilket hun forholder sig til sig selv, slank i Skuddet, bestemt tegnet og dog for Øiet svulmende i Skønhedens Bølgelinier, fuldendt og dog som blev hun bestandig nu først færdig, kølig, liflig, forfriskende som den nyfaldne Snee og dog rødmende i stille Gjennemsigthed, lykkelig som en Spøg, der lader En glemme Alt, beroligende som det Maal, hvortil Begjeringen er, tilfredsstillende ved selv at være Begjeringens Incitament. Og saaledes havde Guderne beregnet Situationen, at Manden, naar han fik hende at see, skulde forundres som Den, der seer sig selv, og dog igjen som var han fortrolig med dette Syn, forundres som Den, der seer sig selv i Fuldkommenhedens Afglands, forundres som Den, der seer hvad han aldrig havde anet, og dog seer, hvad der, saa synes det, nødvendig maatte være faldet ham ind, seer, hvad der er nødvendigt i Tilværelsen, og dog seer dette som Tilværelsens Gaade. Netop denne Modsigelse i Forundringen elsker Begjeringen frem, medens Forundringen skyder ham nærmere og nærmere til, saa han ikke kan lade være at see, ikke lade være at synes sig fortrolig dermed, uden dog ret at turde nærme sig, om han end ikke kan lade være at begjere.

Da Guderne saaledes havde tænkt sig hendes Skikkelse, frygtede de selv for ikke at skulle kunne udtrykke den. Men hvad de frygtede mere var hende selv. Hvor skøn hun var, turde de nemlig ikke lade hende faae at vide af Frygt for en Medvider, der kunde forspilde Listen. Da blev Kronen sat paa Værket. Guderne dannede

hende færdig, men da skjulte de Alt for hende i Uskyldighedens Uvidenhed og skjulte det endnu engang for hende i Blufærdighedens uigjennemtrængelige Hemmelighed. Hun var færdig, og Seiren vis. Indbydende var hun, nu var hun det ved at unddrage sig, nødende derved, at hun flyer, uimodstaaelig derved, at hun selv bestandig er Modstanden. Guderne jublede. Og ingen Tilløkkelse er der udfunden i Verden, som Qvinden er det, og ingen Tilløkkelse er saa absolut, som Uskyldighedens, og ingen Fristelse saa besnærende, som Blufærdighedens, og intet Bedrag saa mageløst, som Qvinden. Hun veed Intet, og dog indeholder Blufærdigheden en Natur-Anelse, hun er adskilt fra Manden, og Blufærdighedens Skillelæg er mere afgjørende end Aladdins Sværd, der skiller ham fra Gulnare; og dog fornemmer den Erotiker, der liig Pyramis lægger sit Hoved til Blufærdighedens Skillelæg, fjernt anet al Begjeringens Lyst histinde.

Saaledes frister Qvinden. Menneskene sætte det Herligste frem som Spise for Guder, de vide intet Herligere at byde; saaledes er Qvinden en Skuefrugt, Guderne vidste Intet at sammenligne dermed. Hun er, hun er tilstede, nærværende, tæt hos, og dog er hun uendeligt fjernet, skjult i Blufærdigheden, indtil hun selv forraader sit Skjulested, hvorved, det veed hun ikke, det er ikke hende, det er Tilværelsen selv, der er den listige Angiver. Skjelmsk er hun som Barnet i Legen, der titter frem af sit Skjul, og dog er hendes Skjelmeri uforklarligt, thi hun veed ikke selv af det, og er altid gaadefuld, gaadefuld naar hun skjuler Øiet, gaadefuld naar hun udsender Blikkets Sendebud, hvilket ingen Tanke, end mindre noget Ord, formaaer at følge. Og dog er Blikket Sjælens »Tolk«, hvor er da Forklaringen, naar Tolken selv taler uforstaaeligt. Rolig er hun som Aftenens Stilhed, naar intet Blad rører sig, rolig som en Bevidsthed, der endnu ikke veed af Noget, hendes Hjertes Bevægelse saa regelmæssig, som var det ikke til, og dog opdager den Erotiker, der lytter stethoskopisk rigtigt, Lystens dithyrambiske Slag som et ubevidst Medlydende. Sorgløs som Vindens Pust, tilfreds som det dybe Hav, og dog længselsfuld som det Uforklarede er det. Mine Venner! mit Sind er formildet, ubeskriveligt formildet; jeg fatter, at ogsaa mit Liv udtrykker en Idee, om I end ikke forstaae mig. Ogsaa jeg har afluret Tilværelsens Hemmelighed, ogsaa jeg tjener noget Guddommeligt, og tilvisse jeg tjener ikke for Intet. Som Qvinden er et Bedrag af Guderne, saa er dette det sande Udtryk, at hun vil forføres; og som Qvinden ikke er en Idee, saa er Sandheden heraf, at Erotikeren vil elske saa mange, som muligt.

Hvilken Vellyst det er at nyde Bedraget, uden at vorde bedragen, forstaaer kun Erotikeren. Hvor saligt det er, at vorde forført, veed egentligen kun Qvinden. Jeg veed det af Qvinden, om jeg end ikke har givet nogen Tid at forklare mig det, men hævdede mig selv og tjent Ideen ved et Brud, saa brat som Dødens; thi en Brud og et Brud svare qvindeligt og mandligt til hinanden. Kun Qvinden veed det, og veed det med sin Forfører. Sligt fatter ingen Ægteemand. Hun taler heller aldrig til ham derom. Hun finder sig i sin Skjebne, hun aner, at det maa være saa, at hun kun eengang kan blive forført. Derfor vredes hun egentligen aldrig paa sin Forfører. Det vil sige, hvis han virkelig har forført hende og udtrykt Ideen. Et brudt Ægteskabsløfte og andet Saadant er naturligviis Galimathias og ingen Forførelse. Forsaavidt er det ikke saa stor en Ulykke for en Qvinde, at være forført, og det er hendes Lykke, om hun bliver det. En udmærket forført Pige kan blive en udmærket Hustru. Hvis jeg ikke selv duede til at være Forfører, om jeg end, naar jeg betragter mig saaledes, dybt føler min Ringhed, hvis jeg vilde være en Ægteemand, vilde jeg altid vælge en forført, at jeg ikke selv skulde begynde med at forføre min Hustru. Ægteskabet udtrykker ogsaa en Idee, men i Forholdet til denne Idee er Det aldeles ligegyldigt, hvilket i Forhold til min Idee er det Absolute. Et Ægteskab burde derfor aldrig lægges an med en Begyndelse, som var det Begyndelsen til en Forførelses-Historie. Saa meget er vist, at til enhver Qvinde svarer der en Forfører. Hendes Lykke er netop at træffe ham.

Ved Ægteskabet derimod seire Guderne. Da vandrer den eengang Forførte ved Ægteemandens Side gennem Livet, seer stundom længselsfuldt tilbage, finder sig i sin Skjebne, indtil hun har naaet Livets Grændse. Hun dør, men hun dør ikke i den Forstand som Manden, hun forflygtiges og opløses i hiint Uforklarlige, hvoraf Guderne dannede hende, hun forsvinder som en Drøm, som en midlertidig Skikkelse, hvis Tid er forbi. Thi hvad er Qvinden Andet end en Drøm, og dog den højeste Virkelighed. Saaledes forstaaer Erotikeren hende og fører hende og føres ved hende i Forførelsens Øieblik uden for Tiden, hvor hun hører hjemme som Illusionen. Hos Ægteemanden bliver hun timelig og han ved hende.

Vidunderlige Natur, hvis jeg ikke beundrede Dig, vilde en Qvinde lære mig det, thi hun er Tilværelsens Venerabile. Herligt dannede Du hende, men endnu herligere, at Du aldrig dannede den ene Qvinde som den anden. Hos Manden er det Væsentlige det Væsentlige, og forsaavidt altid det Samme; hos Qvinden er det Tilfældige det Væsentlige og saaledes en uudtømmelig Forskjellighed. Kort er hendes Herlighed, men hurtigt er ogsaa Smerten forglemt, som havde jeg end ikke fornummet den, naar den samme Herlighed atter bydes mig. Vel sandt, ogsaa jeg seer det Uskjønne, der senere kan vise sig, men saaledes er hun ikke hos sin Forfører.

Deeltagerne hinanden, naar det gjaldt at gjøre et Sving og et Omsving. Med den usynlige Kommandostav, der i Constantins Haand var elastisk som en Ønskeqvist, berørte han dem endnu eengang, for i en flygtende Reminiscent's at minde om Gjestebudet og Nydelsens Stemning, der for en Deel var overvunden af Talernes Tankebevægelse, og for at, som det skeer i Resonantsen, den Festlighedens Tone, der var forsvunden, atter maatte vende tilbage over Gjesterne i Gjenlydens korte Nu. Han hilste til Afskeed med det fulde Glas, han tømte det, han slyngede det mod Døren i Bagvæggen. De Andre fulgte hans Exempel, og fuldkommede den symbolske Handling med en Indviets Høitidelighed. Afbrydelsens Lyst skete saaledes sin Ret, denne keiserlige Lyst, der kortere end nogen anden dog er frigjørende som ingen anden. Med en Libation bør Nydelsen begynde, men denne Libation, hvorved man slynger Glasset hen i Tilintetgjørelse og Glemsel, og river sig selv lidenskabeligt, som var man i Livsfare, ud af enhver Erindring, denne Libation er til de underjordiske Guder. Man *bryder* af, og der hører Kraft til at gjøre det, større Kraft end til at overhugge en Knude, fordi Knudens Vanskelighed giver Lidenskab, men den Lidenskab, der hører til for at bryde af, maa man give sig selv. Resultatet er i en vis udvortes Forstand det samme, men i kunstnerisk Henseende er det himmelvidt forskjelligt, om Noget hører op, faaer en Ende, eller det afbrydes ved Frihedens Act, om det er en Hændelse eller en lidenskabelig Afgjørelse, om det er forbi som Skolemesterens Vise, naar der ikke er mere, eller det bevirkes ved Lystens Keisersnit, om det er en Trivialitet, Enhver har oplevet, eller hiin Hemmelighed, der undgaaer de Fleste.

Det var en symbolsk Handling af Constantin, da han kastede Bægeret bort, og dog blev dette Kast paa en Maade et afgjørende Slag; thi ved det sidste Slag aabnedes Døren, og man saae som Den, der formasteligt har banket paa Dødens Port, naar den aabnes, seer Tilintetgjørelsens Vælde, saaledes saae man hiint Nedrivningschor færdigt til at ødelægge Alt – et Memento, der i samme Secund gjorde Deeltagerne til Flygtninge fra hiint Sted, og i samme Secund allerede ligesom havde forvandlet den hele Omgivelse til en Ruin.

For Døren holdt en Vogn forspændt. Paa Constantins Indbydelse toge de Plads og kørte bort i en oprømt Stemning, thi hiint Tilintetgjørelsens Tableau i Baggrunden havde givet Sjelen ny Elasticitet. En Miil derfra holdtes stille; her tog Constantin Afskeed som Vert, underrettede dem om, at der var fem Vogne til Tjeneste, Enhver kunde følge sin Lyst, køre hvorhen han vilde, alene eller om han ønskede i Selskab, med hvem han ønskede. Saaledes stiger en Raket ved Krudtets Kraft op i et eneste Skud, staaer et Øieblik stille samlet heel i eet Moment, da splittes den ad for alle Vinde.

Medens der spændtes for, spadserede de natlige Gjester et lille Stykke hen ad Veien. Den friske Morgenluft luttrede deres hede Blod med sin Kølighed, i hvis Forfriskelse de ganske gave sig hen, medens deres Skikkelser og Gruppen, disse dannede, paa mig gjorde et phantastisk Indtryk. Thi at Morgensolen skinner over Mark og Eng og over hver en Skabning, der i Natten fandt Hvile og Styrke til jublende at staae op med Solen, deri er kun en velgjørende gjensidig Forstaaelse, men et Natteselskab, opfattet ved Morgenbelysning i en smilende Naturomgivelse, virker næsten unheimlich. Man kommer til at tænke paa Spøgelser, der ere blevne overraskede af Daggryet; paa Underjordiske, der ikke kunne finde Ridsen, gennem hvilken de forsvinde, fordi denne kun er synlig i Mørke; paa Ulykkelige, for hvem Forskjel paa Dag og Nat er forsvunden i Lidelsens Eensformighed. – En Fodsti førte dem over et lille Stykke Mark hen til en indhegnet Have, skjult af hvilken et beskedent Landsted forraadte sig i Baggrunden. Ved Enden af Haven ud mod Marken laae et Lysthuus, dannet af Træer. Opmærksomme paa, at der var Nogen i Lysthuset, bleve de alle nysgjerrige og med lagttagerens speidende Blik omsluttede Beleirerne hiint venlige Skjulested, selv skjulte og saa spændte som Politiets Udsendinge, naar det gjelder at overliste. Som Politiets Udsendinge, nu det forstaaer sig, deres Ydre gjorde en Forvexling mulig, at Politiets Udsendinge kunde søge dem. Hver havde indtaget sin Plads for at titte ind, da trækker Victor sig et Skridt tilbage og siger til sin Nabo: Ih! min Gud, det er jo Assessor Vilhelm og hans Frue.

De bleve overraskede – ikke hine Tvende, hvem Løvet skjulte, hine tvende Lykkelige, der vare altfor fordybede i huslig Lyst til at være lagttager, altfor trygge til at troe sig som Gjenstand for Nogens Opmærksomhed uden Morgensolens, der med Velbehag tittede ind til dem, medens en sagte Luftning viftede i Grenene, og medens Landlighedens Ro som Alt omkring dem fredede om dette lille Lysthuus. Det lykkelige Ægtepar blev ikke overrasket og bemærkede Intet. At det var Ægtefolk, var klart nok, det saae man strax, ak! hvis man er i Slægtskab med en lagttager. Selv om Intet, Intet i den vide Verden, intet Aabenlyst og intet Skjult aabenlyst eller skjult har til Hensigt at ville forstyrre de Elskendes Lykke, naar de sidde hos hinanden ere de ikke saaledes trygge; salige ere de, og dog er det som var der en Magt, der vilde skille dem ad, saa fast holde de hinanden omslyngede, og dog er det, som var der en Fjende til, mod hvilken de værne sig, og dog er det, som kunde de aldrig blive tilstrækkeligt forvissede. Ikke saaledes med Ægtefolk, og ikke saaledes med hiint Ægtepar i Lysthuset. Hvor længe de havde været gift, lod sig derimod ikke med Bestemthed angive. Fruens Syslen ved Theebordet skete vel med øvet Sikkerhed, men dog ogsaa med saa megen næsten barnlig Inderlighed i Beskæftigelsen, som var hun en Nygift, i den Mellemtilstand, da hun endnu ikke med Bestemthed veed, om Ægteskabet er Spøg eller Alvor, om det at være Husmoder er en Gjerning eller en Leeg, en Tidsfordriv. Maaskee havde hun dog længere været gift, men var ikke i Reglen fungerende ved Theebordet, maaskee gjorde hun det kun her ude paa Landet, eller maaskee gjorde hun det kun den Morgen, der muligen havde en egen Betydning for dem. Hvo kan afgjøre dette? Al Beregning strander til en vis Grad paa enhver Individualitet, der har en Oprindelighed i sin Sjæl, thi denne forhindrer

Tiden i at sætte sine Mærker. Naar Solen skinner i al sin Sommerlands, saa tænker man strax paa, at der maa være en eller anden Høitidelighed, til daglig Brug kan det ikke være saaledes, eller at det er første Gang, eller dog een af de første Gange, den gjør det, thi i Tidens Længde lader det sig ikke gjentage. Saaledes tænker Den, der kun eengang seer det, eller seer det første Gang, og jeg saae Assessorinden første Gang; Den, der seer det hver Dag, tænker vel anderledes, hvis han ellers seer det Samme. Dog dette bliver Assessorens Sag. Vor elskværdige Husmoder var altsaa beskæftiget; hun skjenkede kogende Vand i et Par Kopper, formodentligt for ret at ophede dem, hun tømte det ud, satte Koppen paa en Bakke, skjenkede Theen, serverede det Tilhørende, nu var hun færdig, var det nu Spøg eller Alvor? Dersom Nogen ikke ellers er en Ven af Thee, han skulde have været i Assessorens Sted, mig forekom denne Drik i dette Øieblik den mest indbydende, og kun den venlige Frues indbydende Mine forekom mig mere indbydende. Hun havde formodentlig hidtil ikke havt Tid til at tale, nu brød hun Tausheden, og idet hun bød Theen, sagde hun: »skynd Dig nu Kjære og drik, medens Theen er varm, Morgenluften er dog noget kølig; og det er da det Mindste, jeg kan gjøre for Dig, at være lidt omhyggelig.« »Det Mindste?« svarede Assessoren laconisk. »Ja, eller det Meste, eller det Eneste.« Assessoren saae spørgende paa hende, og medens han tilberedte sig Nydelsen, vedblev hun: »Du afbrød mig igaar, da jeg vilde begynde derpaa, men jeg har atter tænkt derover, mange Gange har jeg tænkt derover, og nu især, Du veed nok i Anledning af hvem: det er dog vist og sandt, havde Du ikke giftet Dig, var Du bleven noget ganske anderledes Stort i Verden.« Medens Koppen endnu stod paa Bakken, indsugede Assessoren den første Mundfuld med synligt Velbehag, ret vederqvæget, eller var det maaskee Glæde over den Elskelige. Jeg troer det; hun derimod syntes blot at fryde sig ved at det smagte ham. Nu satte han Koppen paa Bordet hos sig, tog en Cigar frem og sagde: »maa jeg tænde ved dit Fyrfad.« »Gjerne,« svarede hun, og tog med en Theeskee en Glød og bragte ham den. Han tændte Cigaren, lagde sin Arm om hendes Liv, medens hun støttede sig mod hans Skulder, han vendte Hovedet til den anden Side for at udblæse Røgen, nu hvilede hans Øie paa hende med en Hengivenhed, som Blikket kan forklare den, dog smilte han, men dette Glædens Smiil havde en lille Tilsætning af veemodig Ironi, endeligen sagde han: »Troer Du virkelig, min Pige?« »Hvad mener Du,« svarede hun. Han taug atter, Smilet fik Overhaand, medens dog Stemmen var ganske alvorlig: »saa tilgiver jeg Dig din tidligere Daarskab, da Du selv har glemt den saa hurtigt, thi paa daarlige Qvinders Viis er din Tale - hvad Stort skulde jeg vel være bleven i Verden?« Fru Assessorinden syntes et Øieblik forlegen ved denne Vending, dog hurtigt havde hun samlet sig og udviklede sig nu med qvindelig Veltalenhed. Assessoren saae hen før sig, han afbrød hende ikke, men alt som hun vedblev, begyndte han at tromme med Fingrene af den høire Haand paa Bordet, han nynnede en Melodie, Visens Ord bleve et Øieblik hørlige, ligesom Mønsteret bliver synligt i Væven, og atter forsvinder, saaledes svandt Ordene atter hen i en Nynnen af Visens Melodi: »Manden gik ud i Skoven, skar af de Kjepper hvide.« Efter dette melodramatiske Foredrag, Fruens Explication nemlig, der accompagneredes af Assessorens Nynnen, indtraadte atter Replikken: »Du er nok, sagde han, Du er nok uvidende om, at danske Lov tillader en Mand at slaae sin Kone, kun Skade, at Loven ikke angiver i hvilket Tilfælde det er tilladt.« Fruen smilte ad hans Trudsel og vedblev: »men hvorfor kan jeg dog aldrig faae Dig til at være alvorlig, naar jeg taler herom. Du forstaaer mig ikke; tro mig, jeg mener det oprigtigt, mig synes det at være en saare skøn Tanke. Ja var Du ikke bleven min Mand, saa turde jeg ikke tænke den, men nu har jeg netop tænkt den for din Skyld og for min Skyld, og vær nu kjønt alvorlig, for min Skyld, og svar mig oprigtigt.« »Nei alvorlig faaer Du mig ikke, og alvorligt Svar faaer Du ikke; jeg maa enten lee ad Dig, eller bringe Dig til at glemme det, som før, eller prygle Dig, eller Du maa lade være at tale derom, eller paa en anden Maade faae Dig til at tie. Du seer det er Spøg, og derfor er der saa mange Udveie.« Han reiste sig op, trykkede et Kys paa hendes Pande, lagde hendes Arm i sin og forsvandt i en løvtæt Gang, der førte fra Lysthuset.

Lysthuset var da tomt, her var Intet videre at gjøre, det fjendtlige Occupationscorps trak sig tilbage uden Bytte. Ingen af dem syntes fornøiet med dette Udbytte, dog nøiedes de Andre med at gjøre en ondskafuld Bemærkning. Man vendte nu tilbage, men savnede Victor. Han var svungen om Hjørnet, langs Haven var han kommen op til den landlige Bygning. Her stode en Havestues Dørre aabne ud til en Græsplaine; et Vindue, som vendte ud til Veien, stod ligeledes aaben. Formodentlig havde han seet Noget, der tildrog sig hans Opmærksomhed. Han springer ind ad Vinduet, just som han springer ud stode de Andre hos, de havde søgt ham, triumpherende holder han et Papir i sin Haand og raaber: »et Manuscript af Hr. Assessoren. Har jeg udgivet hans andre, saa er det ikke mere end Skyldighed, ogsaa at udgive dette.« Han stak det i Lommen eller rettere han vilde stikke det i Lommen, thi som han bøiede Armen om og allerede havde Haanden med Manuscriptet halvt i Lommen, listede jeg det fra ham.

Men hvo er da jeg? Ingen spørge derom. Er det ikke faldet ham ind før at spørge derom, saa er jeg hjulpen, thi nu er jeg over det Værste. Jeg er desuden ikke værd at spørge efter; thi jeg er det Ringeste af Alt, man gjør mig ganske undseelig ved at spørge derom. Jeg er den rene Væren, og derfor mindre næsten end Intet. Jeg er den rene Væren, der er med allevegne, men dog ikke bemærkelig, fordi jeg bestandigt er ophævet. Jeg er ligesom den Streg, ovenover hvilken Regne-Opgaven staaer og under hvilken Facitet; hvo bryder sig om Stregen? Af mig selv formaaer jeg slet Intet, thi selv den Idee at fraliste Victor Manuscriptet, er end ikke mit eget Indfald, men Indfaldet selv, hvorved jeg, som Tyvene sige, laante Manuscriptet, er jo laant af Victor. Idet jeg nu udgiver Manuscriptet, er jeg igjen slet Intet, thi Manuscriptet er Assessorens, og jeg som Udgiver, er kun i min Intethed som en Nemesis over Victor, der vel meente at have Hævd paa at udgive.

